===
<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.
===

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૪૬૬/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટેઃ

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી વિક્રમ નાથ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી આશુતોષ જે. શાસ્ત્રી

===

૧	શું સ્થાનિક પેપર્સના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને રિફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમુર્તિશ્રી ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તેના હેઠળ કરાયેલા કોઈપણ આદેશને લગતા કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના

===

સતીશ રામપ્રસાદ અગ્નિહોત્રી

વિરુદ્ધ

યુનિયન ઓફ ઈન્ડીયા

===

અરજદાર (રો) નં. ૧ તરફે શ્રી કે.કે. શાહ (૭૬૭)

સામાવાળા (ઓ) નં. ૧, ૨, ૩, ૪ તરફે શ્રી રવિ કર્ણાવત (૧૬૫૦)

સામાવાળા (ઓ) નં. ૫ તરફે શ્રી ગૌરવ કે. લખવાણી (૯૫૨૦)

===

કોરમ: **માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી વિક્રમ નાથ**

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી આશુતોષ જે. શાસ્ત્રી

તારીખ: ૦૧/૦૫/૨૦૨૦

સી.એ.વી. ચુકાદો

(માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી વિક્રમ નાથ દ્વારા)

૧. અદાલત ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રના વ્યાપ અંગેના મૂળભૂત મુખ્ય સિદ્ધાંતોથી સારી રીતે વાકેફ અને સભાન છે, જેનું સર્વોચ્ચ અદાલતના સંખ્યાબંધ ચુકાદાઓમાં પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે. જો કે, અદાલત સમક્ષ હાથ પરનો કેસ એવો છે કે જેણે અદાલતના અંતરાત્માને ડંખ માર્યો છે અને અદાલતને ભારે પરેશાન કરી મૂકી છે અને હકીકતલક્ષી બાબતો એવી છે કે ન્યાયની ગંભીર નિષ્ફળતા અટકાવવા માટે અદાલતની દખલગીરી

જરૂરી છે.

૨. વર્તમાન અરજી ઉઠાવવામાં આવેલા ચાર મુખ્ય આધારોમાંથી કોઈપણ આધારે મંજૂર થવાને પાત્ર છે, એટલે કે, (૧) રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ રૂલ્સ, ૧૯૮૭ હેઠળ સક્ષમ ન હોય તેવા અધિકારી દ્વારા શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરવી, (૨) કાર્યવાહી બદઈરાદાપૂર્વકની હોવી, (૩) પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસરની નિમણૂક ન થવાને કારણે કાર્યવાહી દૂષિત થવી અને (૪) તમામ સત્તાધિકારીઓના આદેશો ૧૯૮૭ ના નિયમોમાં નિર્ધારિત જરૂરિયાતો સાથે સુસંગત ન હોવાની ખામી ધરાવે છે.

૩. જો કે, તથ્યો અને પુરાવાઓની ઊંડી સમજણ અદાલતને કાર્યવાહીના ઘૃણાસ્પદ આચરણ અને શિસ્ત સત્તાધિકારી, અપીલીય સત્તાધિકારી અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આઘાતજનક અને વિકૃત આદેશો અંગે નિષ્કર્ષ પર દોરી ગઈ છે.

૪. સમગ્ર બાબતનો નિચોડ એક નબળી અને લંગડી ફરિયાદ દ્વારા નાખવામાં આવેલા ડગમગતા પાયા પર ટકેલો છે, જેમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે ફરિયાદી પાસેથી રૂ. ૨,૨૦૦/- ઝૂંટવી લીધા પછી, તેને રૂ. ૨,૦૦૦/- પરત કરવામાં આવ્યા હતા અને બાકીના રૂ. ૨૦૦/- માટે, ટોબેકો એક્ટ હેઠળ દંડની પહોંચ આપવામાં આવી હતી. ઘટનાઓના ક્રમ પરથી, જે રીતે તે બની છે,

તે તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદીને કોઈ નુકસાન થયું ન હતું કે રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સને કોઈ નુકસાન થયું ન હતું. હકીકતમાં, બે અધિકારીઓ એટલે કે એક ઈન્સ્પેક્ટર અને એક આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનરે અરજદાર સામે પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરી હતી અને અરજદાર સામેની કાર્યવાહી પડતી મૂકવા અને તેના બદલે સામાવાળા નં. ૫, એટલે કે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા સામે યોગ્ય પગલાં લેવા માટે તેમના અહેવાલો આપ્યા છે, જેમણે પોતાની ઓળખ ફરિયાદીના અગાઉના પરિચિત તરીકે આપી હતી.

૫. વર્તમાન કેસની હકીકતોનું માત્ર મૂલ્યાંકન જ દર્શાવે છે કે સામાવાળા નં. ૫, એટલે કે સત્યવીર ક્રિષ્નિયા દ્વારા ફરિયાદીને શોધવા માટે ઉત્તર પ્રદેશના વિવિધ જિલ્લાઓથી ગુજરાત સુધી રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સના અધિકારીઓને સમગ્ર દેશમાં નિરર્થક શોધખોળ પર મોકલવામાં આવ્યા હતા અને વધુમાં અરજદાર સામેની પોતાની વ્યક્તિગત વેરવૃત્તિનો હિસાબ ચૂકતે કરવા માટે અરજદાર સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરાવવામાં આવી હતી. એ જોવું તદ્દન રસપ્રદ છે કે રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સના અધિકારીઓ, સામાવાળા નં. ૫, એટલે કે સત્યવીર ક્રિષ્નિયા દ્વારા ઘડવામાં આવેલી યોજનાના હાથમાં ખૂબ જ સરળતાથી અને આંધળા વિશ્વાસથી રમી ગયા હતા.

૬. સામાવાળા નં. ૫ આ સમગ્ર નાટક પાછળના મુખ્ય ઘડવૈયા હોય તેવું જણાય છે અને અદાલતનો એવો પણ નિષ્કર્ષ છે કે ઉક્ત સામાવાળાને તપાસમાં રસ

પણ ન હતો કે તેઓ તેને આગળ ધપાવી રહ્યા ન હતા. ખાતાકીય અને પ્રાથમિક, વારંવાર તપાસ હાથ ધરવામાં ખર્ચવામાં આવેલ સમય અને નાણાંની માત્રા જોવી આઘાતજનક છે, જ્યાં ફરિયાદી વારંવાર વિરોધાભાસી વલણ અપનાવતા રહ્યા છે અને તે પણ એક એવી ઘટના માટે, જેની હકીકતો સામાવાળા નં. ૫ દ્વારા પોતાના નિહિત હિતોને અનુકૂળ આવે તે રીતે યોગ્ય રીતે ફરીથી ઘડવામાં આવી હતી. અમે ઘટનાના તબક્કાથી લઈને તપાસ પૂર્ણ થવા, સજાનો આદેશ પસાર કરવા, ત્યારબાદ વૈધાનિક અપીલ ફગાવી દેવા અને રિવિઝન સુધી, પછીના ફકરાઓમાં વિગતવાર ચર્ચા કરી છે. વર્તમાન તથ્યો એવા ચિંતાજનક સંજોગોને પ્રતિબિંબિત કરે છે કે, જો અદાલત એવું અવલોકન ન કરે કે અરજદાર વાસ્તવિક પીડિત છે અને ફરિયાદ સામાવાળા નં. ૫ દ્વારા ઉપજાવી કાઢવામાં આવેલી વ્યક્તિગત વેર પર આધારિત એક કાવતરું માત્ર છે, તો અદાલત તેની ન્યાયિક ફરજનો ત્યાગ અને અવગણના કરશે.

૭. વર્તમાન રીટ અરજી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ નીચે મુજબની દાદ માંગવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે:

"(અ) આ અરજી દાખલ કરવા અને મંજૂર કરવા;

(બ) સામાવાળાને નિર્દેશ આપવા કે તારીખ ૦૯/૦૯/૨૦૧૬ ની ચાર્જશીટ એનેક્ષર-બી, શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ

૩૧/૦૭/૨૦૧૭ નો આદેશ એનેક્ષર–એફ, જેનાથી અરજદારને સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા, અપીલીય સત્તાધિકારીનો તારીખ ૨૫/૦૭/૨૦૧૮ નો આદેશ એનેક્ષર–આઇ અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારીનો તારીખ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ નો આદેશ એનેક્ષર–કે, ને પૂર્વગ્રહયુક્ત, એકપક્ષીય, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ અને આર.પી.એફ. એક્ટની કલમ ૬ તેમજ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૬ અને ૨૧ ના ઉલ્લંઘન સમાન ઠરાવીને રદબાતલ અને રદ કરવામાં આવે. ચાર્જશીટ નિયમોની વિરુદ્ધ અને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘન સમાન, બંધ દિમાગથી અને પૂર્વનિર્ધારિત કાર્યવાહી સાથેની હોવાનું ઠરાવવામાં આવે અને દંડના આદેશો સામાવાળા નં. ૫ ના કહેવાથી બદઈરાદાપૂર્વકના છે. શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલ દંડ ગેરકાયદેસર, રદબાતલ અને શૂન્ય છે અને પરિણામે અપીલીય સત્તાધિકારી અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો પણ રદબાતલ અને રદ કરવામાં આવે. સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવામાં આવે કે તેઓ તમામ પરિણામલક્ષી લાભો, સિનિયોરિટી અને જો કોઈ બઢતી હોય તો તે સહિત સેવાની સાતત્યતા આપે, જાણે કે દંડનો આદેશ લાદવામાં આવ્યો નથી, વ્યાજ સાથે પગારની પાછલી બાકી રકમ ચૂકવવા મંજૂરી આપવામાં આવે. નિયમ ૧૫૩(૫) ને અધિકારાતીત અને ગેરબંધારણીય ઠરાવવામાં આવે.

(ક) આ અરજી દાખલ થવા, સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ પડતર હોય તે દરમિયાન, સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવા કૃપા કરે કે તેઓ સેવામાંથી બરતરફીના આદેશનો અમલ અને અમલીકરણ ન કરે, એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે આદેશો સત્તા અને અધિકાર વિનાના છે જેનું પરિણામ અરજદારના બાળકોની આજીવિકા અને ઉચ્ચ શિક્ષણ પર અસર કરી રહ્યું છે અને તેથી, અરજદારને વધુ સામાજિક આર્થિક મૃત્યુથી બચાવવા માટે તાત્કાલિક પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે.

(ડ) ઉપરોક્ત પ્રાર્થના (ક) ના સંદર્ભમાં વચગાળાની પ્રાર્થના તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવે.

(ઇ) ન્યાયના હિતમાં શિસ્તભંગના કેસ અને કરવામાં આવેલી તપાસના રેકોર્ડ અને ફાઇલ મંગાવવામાં આવે.

(ફ) ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય, વાજબી અને બરાબર જણાય તેવી કોઈ અન્ય અને વધુ દાદ મંજૂર કરવામાં આવે."

૮. આક્ષેપિત આદેશો દ્વારા, અરજદારને રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ (આર.પી.એફ.) માં સબ–ઇન્સ્પેક્ટર, પ્રોટેક્શન ફોર્સ તરીકેની સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા છે.

૯. અરજદારની મૂળરૂપે ૨૮.૦૭.૧૯૯૦ ના રોજ રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સમાં કોન્સ્ટેબલ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ તેમને તારીખ ૦૫.૦૫.૧૯૯૯ ના આદેશ દ્વારા હેડ કોન્સ્ટેબલ તરીકે બઢતી આપવામાં આવી હતી અને વધુમાં ૨૪.૦૬.૨૦૦૫ ના રોજ આસિસ્ટન્ટ સબ–ઈન્સ્પેક્ટર પ્રોટેક્શન ફોર્સ (એ.એસ.પી.એફ.) તરીકે બઢતી આપવામાં આવી હતી અને ૨૦૧૬ માં ફરીથી સબ–ઈન્સ્પેક્ટર પ્રોટેક્શન ફોર્સ (એસ.આઈ.પી.એફ.) તરીકે બઢતી આપવામાં આવી હતી.

૧૦. અરજીના ફકરા–૭ માં એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારને તેમના સેવાકાળ દરમિયાન ઘણા રોકડ ઇનામો અને પ્રશંસા પત્રો મળ્યા છે, જેની વિગતો નીચે મુજબ છે:

(૧) એક વર્ષ પહેલા અપહરણ કરાયેલી યુવતીને છોડાવવા માટે ૧૯.૦૬.૨૦૦૯ ના રોજ ડેપ્યુટી ડિરેક્ટર, સિક્યુરિટી રેલવે બોર્ડ દ્વારા તેમને રૂ. ૨૭,૦૦૦/– નું રોકડ ઇનામ આપવામાં આવ્યું હતું.

(૨) ૧૧.૧૦.૨૦૧૦ ના રોજ અઢી મહિનામાં ૧૬ વોરંટ બજાવવા માટે તેમને રૂ. ૧૫૦/– નું રોકડ ઇનામ આપવામાં આવ્યું હતું.

(૩) ૨૦૧૨ માં, અરજદારે રાજકોટ એક્સપ્રેસમાં બે ધાડપાડુઓને પકડ્યા હતા અને રોકડ રકમ તથા ચાંદી સહિત અન્ય ચોરાયેલી વસ્તુઓ જપ્ત કરી હતી, જેના માટે તેમને પ્રશંસા પત્ર આપવામાં આવ્યો હતો.

(૪) ૨૦૧૩ માં, અરજદારને સારા કામ માટે રૂ. ૧૬૦/- નો રોકડ પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.

(૫) વર્ષ ૨૦૧૩ માં, અરજદારને સારા કામ અને ગુનાઓ માટે મુસાફરોની અટકાયત કરવા બદલ રૂ. ૫૦૦/- નો રોકડ પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૧. સંબંધિત દિવસે, એટલે કે ૨જી નવેમ્બર, ૨૦૧૫ ના રોજ, અરજદાર રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સના અન્ય સ્ટાફ સાથે ગોધરા અને રતલામ રેલવે સ્ટેશનો વચ્ચે અવધ એક્સપ્રેસ ટ્રેન નં. ૧૯૦૩૭ ડાઉનમાં એસ્કોર્ટ ડ્યુટી પર હતા. અરજદાર પાંચ સભ્યોની એસ્કોર્ટ પાર્ટીનું નેતૃત્વ કરી રહ્યા હતા જેમાં હેડ કોન્સ્ટેબલ પ્રેમ પ્રકાશ શર્મા, હેડ કોન્સ્ટેબલ કૈલાશી લાલ, હેડ કોન્સ્ટેબલ જગદીશ ચંદ્ર અને કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા સામેલ હતા. અરજદારે આખી ટ્રેન, એટલે કે પેન્ટ્રી સહિત તેના તમામ કોચને આવરી લેવા માટે ત્રણ ટીમો બનાવી હતી. બબ્બે સભ્યોની બે ટીમોને ટ્રેનના આગળના અને પાછળના ભાગ માટે નિયુક્ત કરવામાં આવી હતી જ્યારે અરજદારે પોતે એકલા ટ્રેનના એર કન્ડિશન્ડ કોચને ચેક

કરવાનું બીડું ઝડપ્યું હતું.

૧૨. અનામત સ્લીપર કોચ, (એસ–૧) માંથી પસાર થતી વખતે, અરજદારે વોશરૂમ નજીક કોરિડોરમાં બેસીને સિગારેટ પીતા ૧૭ થી ૨૦ વર્ષની વયના બે યુવાન છોકરાઓને જોયા. તેમણે તેમની પાસેથી તેમની વિગતો પૂછી અને ટ્રેનના ડબ્બાની અંદર ધૂમ્રપાન કરવા બદલ તેમને ઠપકો આપ્યો. તેમના નામ વિરેન્દ્ર કુમાર યાદવ (હવે પછી "વિરેન્દ્ર યાદવ" તરીકે ઉલ્લેખિત) અને રજત સાહુ હોવાનું જાણવા મળ્યું. સિગારેટ એન્ડ અધર ટોબેકો પ્રોડક્ટ્સ (પ્રોહિબિશન ઓફ એડવર્ટાઇઝમેન્ટ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ ટ્રેડ એન્ડ કોમર્સ, પ્રોડક્શન, સપ્લાય એન્ડ ડિસ્ટ્રિબ્યુશન) એક્ટ, ૨૦૦૩ (ટૂંકમાં "ટોબેકો એક્ટ" તરીકે ઓળખાય છે) ની જોગવાઈઓ મુજબ, અરજદારે તેમને દરેકને રૂ. ૨૦૦/– નો દંડ ફટકાર્યો અને નં. ૨૭૭૦૮ અને ૨૭૭૦૯ વાળી પહોંચ જારી કરી જે તેમને આપવામાં આવી હતી. એવું પણ બહાર આવ્યું કે આ બે મુસાફરો પાસે અનામત કોચમાં મુસાફરી કરવા માટે માન્ય ટિકિટ ન હતી અને તેથી, તેઓ અનામત કોચમાં અનધિકૃત મુસાફરો હોવાથી, અરજદાર દ્વારા તેના માટે તેમને વધુ ઠપકો આપવામાં આવ્યો હતો.

૧૩. પોતાની એસ્કોર્ટ ફરજ પૂર્ણ કર્યા બાદ, અરજદાર રતલામ સ્ટેશન પર ઉતર્યા, સ્ટેશન પર આવેલી ઓફિસમાં ગયા અને તેમાં આવેલી ટ્રેઝરીમાં રૂ. ૪૦૦/– જમા કરાવ્યા જેના માટે તેમને સંબંધિત પહોંચ આપવામાં આવી હતી.

અરજદારે રતલામ સ્ટેશન પર રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સની ઓફિસમાં રોજમેળમાં જરૂરી એન્ટ્રીઓ પણ કરી હતી.

૧૪. તે જ દિવસે સાંજે, અરજદારને રતલામ સ્ટેશન પર પોસ્ટેડ ઇન્સ્પેક્ટર રિઝર્વ્ડ કંપની આર.પી.એફ. શ્રી પ્રદીપ કુમાર જાડોનનો ફોન આવ્યો જેમાં તેમને જણાવવામાં આવ્યું કે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાએ અરજદાર સામે સવારે અવધ એક્સપ્રેસમાં એસ્કોર્ટ ડ્યુટી પર હતા ત્યારે વિરેન્દ્ર યાદવ નામના મુસાફર પાસેથી રૂ. ૨,૨૦૦/– આંચકી લેવાની/પડાવી લેવાની ફરિયાદ કરી છે. અરજદારે ઇન્સ્પેક્ટર જાડોનને આખો એપિસોડ સમજાવ્યો અને એ પણ જાણ કરી કે તેમણે બે મુસાફરોને બસ્સો–બસ્સો રૂપિયાનો દંડ ફટકાર્યો હતો, જે સવારે બપોર પહેલા ટ્રેનમાંથી ઉતર્યા પછી તરત જ રતલામ સ્ટેશન પર આર.પી.એફ. ઓફિસની ટ્રેઝરીમાં પણ જમા કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રી જાડોને અરજદારને સમગ્ર એપિસોડ લેખિતમાં રજૂ કરવા જણાવ્યું જે અરજદારે કર્યું. તેમને શ્રી જાડોન તરફથી કોઈ વધુ વિકાસ વિશે જાણવા મળ્યું ન હતું પરંતુ એવું જાણવા મળ્યું હતું કે શ્રી જાડોને તેમનો તારીખ ૦૭.૧૧.૨૦૧૫ નો અહેવાલ (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–પી) તેમના ઉપરી અધિકારીને મોકલી આપ્યો હતો.

૧૫. ૧૦.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ, ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી પ્રદીપ કુમાર જાડોનના અહેવાલથી સંતુષ્ટ ન હોવાથી, સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., રતલામે તે સમયે આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર,

આર.પી.એફ., રતલામ તરીકે પોસ્ટેડ શ્રી અશોક કુમાર જાનીને આ બાબતની તપાસ કરવાનો આદેશ આપ્યો. શ્રી જાનીએ તમામ સંબંધિતો પાસેથી નવેસરથી સઘન તપાસ કરી હોવાનું અને તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૬ નો વિગતવાર અહેવાલ (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–આર) સુપરત કર્યો હોવાનું કહેવાય છે.

૧૬. તેમ છતાં, ઉપર ઉલ્લેખિત તારીખ ૦૭.૧૧.૨૦૧૫ અને ૦૪.૦૨.૨૦૧૬ ના તથ્ય શોધતા બે પ્રાથમિક અહેવાલોથી સંતુષ્ટ ન થતાં, શ્રી શંભુ શરણ સિંહ, આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ. રતલામને પ્રાથમિક તપાસ કરવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું, જે ત્રીજી પ્રાથમિક તપાસ ગણાશે. શ્રી શંભુ શરણ સિંહ, આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનરે ફરીથી પૂછપરછ કરી અને અગાઉ ઉપર ઉલ્લેખિત બે તપાસમાં જેમની પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી તેવા તમામ સંબંધિતોના નિવેદનો નોંધ્યા. તેમણે તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૬ નો પોતાનો અહેવાલ સુપરત કર્યો (અરજીના એનેક્ષર–બી નો ભાગ). ઉક્ત અહેવાલમાં, તેમણે નીચે મુજબનો પોતાનો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો:–

(૧) અરજદારે બદઈરાદાથી ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ પાસેથી રૂ. ૨,૨૦૦/– આંચકી લીધા હતા. જો કે, કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાની દરમિયાનગીરી પર, તેમણે ફરિયાદીને રૂ. ૨,૦૦૦/– પરત કર્યા અને વધુમાં ટોબેકો એક્ટ હેઠળ રૂ. ૨૦૦/– ની પહોંચ જારી કરી; કે અરજદારે પહોંચ પર ફરિયાદીની બનાવટી સહીઓ કરી હતી અને વધુમાં રોજમેળની

એન્ટ્રીમાં ચેડા પણ કર્યા હતા.

(૨) કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાએ ઈરાદાપૂર્વક અને અપ્રગટ હેતુઓ માટે ટ્રેનમાંથી ઉતર્યા પછી સવારે તરત જ ફરિયાદ વિશે ખુલાસો કર્યો ન હતો પરંતુ સાંજે ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી જાડોનને જ તે અંગેનો ખુલાસો કર્યો હતો અને વહીવટીતંત્રને ગેરમાર્ગે દોરવા માટે મૂળ ફરિયાદ પોતાની પાસે રાખી હતી અને વધુમાં, વરિષ્ઠ અધિકારીઓની યોગ્ય પરવાનગી વિના, પ્રેસ અને મીડિયા સમક્ષ ઉક્ત ઘટનાનો ખુલાસો કર્યો હતો.

(૩) ઇન્સ્પેક્ટર નીરજ સિંહ પરિહાર અને હેડ કોન્સ્ટેબલ પ્રેમ પ્રકાશ શર્મા, આર.પી.એફ. જેમને ઉત્તર પ્રદેશમાં તેમના વતનનો પ્રવાસ કરીને ફરિયાદીનું નિવેદન નોંધવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું, તેમણે તેમની સહીઓ બનાવીને ફરિયાદીનું ખોટું નિવેદન સબમિટ કર્યું હતું.

૧૭. શ્રી શંભુ શરણ સિંહ, આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનરના તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૬ ના ઉપરોક્ત અહેવાલના આધારે, ત્રણ અલગ અલગ તપાસ ગોઠવવામાં આવી હતી, એક અરજદાર સામે, બીજી કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા સામે અને ત્રીજી ઇન્સ્પેક્ટર નીરજ સિંહ પરિહાર સામે.

૧૮. અરજદારને સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ.,

પશ્ચિમ રેલવે, વડોદરાની યોગ્ય સહી સાથે શિસ્ત સત્તાધિકારી (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–બી) હોવાનું જણાવતી ચાર્જશીટ સાથે તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૧૬ નું મેમોરેન્ડમ આપવામાં આવ્યું હતું. તે જ મેમોરેન્ડમ દ્વારા, શ્રી સંજય પિસે, આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર, વડોદરાની તપાસ અધિકારી તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. એ નોંધવું પ્રાસંગિક રહેશે કે કોઈ પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસરની નિમણૂક કરવામાં આવી ન હતી. એ નોંધવું વધુ પ્રાસંગિક રહેશે કે ચાર્જશીટ સાથે શ્રી શંભુ શરણ સિંહ દ્વારા સુપરત કરાયેલા તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૬ ના અહેવાલની નકલ બિડવામાં આવી હતી.

૧૯. ચાર્જશીટ પર પણ એ જ અધિકારીની સહી છે. આરોપોને ભલે એક તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યા હોય પરંતુ વાસ્તવમાં તેમાં નીચેના ત્રણ અલગ અલગ આરોપો સમાવિષ્ટ છે:–

(૧) ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ પાસેથી રૂ. ૨,૨૦૦/– આંચકી લેવા;

(૨) સિગારેટ એન્ડ અધર ટોબેકો પ્રોડક્ટ્સ (પ્રોહિબિશન ઓફ એડવર્ટાઈઝમેન્ટ એન્ડ રેગ્યુલેશન ઓફ ટ્રેડ એન્ડ કોમર્સ, પ્રોડક્શન, સપ્લાય એન્ડ ડિસ્ટ્રિબ્યુશન) એક્ટ હેઠળ દંડ તરીકે રૂ. ૨૦૦/– ની ખોટી પહોંચ તૈયાર કરવી; અને

(૩) રોજમેળમાં ચેડા કરવા.

૨૦. તપાસ અધિકારી શ્રી સંજય પિસેએ, રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ રૂલ્સ, ૧૯૮૭ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ મુજબ તપાસ પૂર્ણ કર્યા પછી તેમના તારીખ ૩૧.૦૧.૨૦૧૭ ના અહેવાલ (અરજીના એનેક્ષર–ડી નો ભાગ) દ્વારા નીચેના નિષ્કર્ષ પર આવ્યા:–

તેમણે રૂ. ૨,૨૦૦/– આંચકી લેવાનો પ્રથમ આરોપ સાબિત થયો હોવાનું જાણ્યું. ફરિયાદીની બનાવટી સહીઓ સાથે ખોટી પહોંચ તૈયાર કરવા અંગેનો બીજો આરોપ અને રોજમેળમાં ચેડા કરવા અંગેનો ત્રીજો આરોપ સાબિત થયો હોવાનું જણાયું ન હતું.

૨૧. સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનરની કચેરી, વડોદરાએ તારીખ ૦૧.૦૨.૨૦૧૭ ના કવરિંગ લેટર (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–ડી) દ્વારા અરજદાર પાસેથી તારીખ ૩૧.૦૧.૨૦૧૭ ના તપાસ અહેવાલ, જેની નકલ બિડવામાં આવી હતી, તેના પર ૧૫ દિવસની અંદર રજૂઆત/ખુલાસો માંગ્યો હતો. અરજદારે તારીખ ૦૯.૦૨.૨૦૧૭ ના રોજ પોતાનો જવાબ (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–ઈ) સુપરત કર્યો.

૨૨. ડેપ્યુટી ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ અને એડિશનલ ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર,

આર.પી.એફ., ચર્ચગેટ, જેમને હવે શિસ્ત સત્તાધિકારી કહેવામાં આવે છે, તેમણે તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ નો બરતરફીનો દંડનો આદેશ (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–એફ) પસાર કર્યો.

૨૩. દંડના આદેશથી વ્યથિત થઈને, અરજદારે ૧૯૮૭ ના નિયમોના નિયમ ૨૧૨ હેઠળ તારીખ ૨૮.૦૮.૨૦૧૭ ની અપીલ (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–જી) દાખલ કરી. વધુમાં, ૧૭.૧૧.૨૦૧૭ ના રોજ, અરજદારે વધારાના પુરાવા (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–એચ) રજૂ કર્યા જેની સાથે તેમણે ઇન્સ્પેક્ટર નીરજ સિંહ પરિહાર સામેની તપાસમાં ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ દ્વારા આપવામાં આવેલા તારીખ ૦૬.૧૧.૨૦૧૭ ના નિવેદનની નકલ જોડી હતી, જેમાં તેણે રૂ. ૨,૨૦૦/– આંચકી લેવાની ઘટનાનો ઇનકાર કર્યો હતો, ટ્રેનમાં ધૂમ્રપાન કરવાની પોતાની ભૂલ અને અરજદાર દ્વારા તેના માટે દંડ ફટકારવામાં આવ્યો હોવાની કબૂલાત કરી હતી.

૨૪. ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ અને પ્રિન્સિપલ ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર, રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ, પશ્ચિમ રેલવે, ચર્ચગેટ, એટલે કે અપીલીય સત્તાધિકારીએ તારીખ ૨૫.૦૭.૨૦૧૮ ના આદેશ દ્વારા અપીલ (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–આઇ) ફગાવી દીધી.

૨૫. અપીલીય સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત આદેશથી વ્યથિત

થઈને, અરજદારે ડિરેક્ટર જનરલ, આર.પી.એફ. સમક્ષ ૧૯૮૭ ના નિયમોના નિયમ ૨૧૯ હેઠળ તારીખ ૧૬.૦૮.૨૦૧૮ ની રિવિઝન (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–જે) દાખલ કરી. ડિરેક્ટર જનરલ, આર.પી.એફ. એ તારીખ ૧૪.૧૨.૨૦૧૮ ના આદેશ દ્વારા રિવિઝન (અરજી સાથેનું એનેક્ષર–કે) ફગાવી દીધી.

૨૬. ઉપરોક્ત ત્રણ આદેશોથી વ્યથિત થઈને, વર્તમાન અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે.

૨૭. ડિરેક્ટર જનરલ અને રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સના અન્ય અધિકારીઓ મારફતે યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા હોવાથી સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ દ્વારા જવાબમાં એફિડેવિટ અને વધારાની એફિડેવિટ ઈન રિપ્લાય દાખલ કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૫ દ્વારા કોઈ એફિડેવિટ ઈન રિપ્લાય દાખલ કરવામાં આવી ન હતી. સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી એફિડેવિટના જવાબમાં અરજદારે બે એફિડેવિટ દાખલ કરી હતી.

૨૮. અમે અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.કે. શાહ, સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી રવિ કર્ણાવત અને સામાવાળા નં. ૫ નું પ્રતિનિધિત્વ કરતા વિદ્વાન વકીલ શ્રી જી.કે. લખવાણીને સાંભળ્યા છે અને રેકોર્ડ પરની પ્લીડિંગ તેમજ લેખિત દલીલોનું વાંચન કર્યું છે.

૨૯. અરજદારના વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.કે. શાહે નીચે મુજબની દલીલો રજૂ કરી છે. અમે આ દલીલો ટૂંકમાં નોંધી રહ્યા છીએ અને પાછળથી તેની ચર્ચા કરતી વખતે રેકોર્ડ પરની પ્લીડિંગ અને સામગ્રીના આધારે તેને વિસ્તૃત કરીશું:–

(૧) પ્રાથમિક તપાસ માટે વારંવાર અપાતા આદેશો કાયદા હેઠળ અપેક્ષિત નથી અને તે બદઈરાદાની બૂ મારે છે અને સ્પષ્ટપણે વધારાના કાનૂની કારણોસર છે.

(૨) સમગ્ર બાબતમાં કામ પાર પાડવામાં આર.પી.એફ. ના અધિકારીઓનું આચરણ કાયદામાં અયોગ્ય છે અને તે માત્ર કોઈને કોઈ રીતે અરજદારને સજા કરવાના હેતુથી જ હતું, એટલે કે અરજદારને ભોગ બનાવવામાં આવી રહ્યા હતા.

(૩) તપાસ અધિકારીઓનો અહેવાલ, શિસ્ત સત્તાધિકારી, અપીલીય સત્તાધિકારી અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો કાયદામાં દૂષિત છે કારણ કે સંબંધિત સામગ્રીની અવગણના કરવામાં આવી છે જ્યારે અસંબંધિત સામગ્રી પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત સત્તાવાળાઓ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો કારણવિહોણા અને અસ્પષ્ટ હોવાથી પણ દૂષિત છે.

(૪) ડેપ્યુટી ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર દ્વારા લાદવામાં આવેલ દંડ શિસ્ત સત્તાધિકારીના હોદ્દાથી નીચેના અધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવ્યો છે અને તેથી, દંડનો આદેશ કાયદાની સત્તા વિનાનો છે.

(૫) ચાર્જશીટના જવાબની રાહ જોયા વિના તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવી છે અને તેથી, ચાર્જશીટ દૂષિત છે.

(૬) તપાસ અધિકારી અને પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસર એક જ હતા અને તેથી, અર્ધ–ન્યાયિક કાર્યવાહી હોવાથી જેમાં પ્રોસિક્યુશન અને ન્યાયાધીશ એક જ છે, સમગ્ર તપાસ દૂષિત છે.

(૭) આક્ષેપિત કાર્યવાહી કુદરતી ન્યાય અને ન્યાયી પ્રક્રિયાના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં, મનસ્વી અને ભેદભાવપૂર્ણ છે અને તેથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૬, ૨૧ અને ૩૧૧ હેઠળ બાંયધરી આપેલ મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

(૮) પ્રથમ બે પ્રાથમિક તપાસ અહેવાલોને કાર્યવાહીનો ભાગ બનાવવામાં આવ્યા ન હતા.

(૯) પ્રથમ પ્રાથમિક તપાસના તબક્કાથી જ સમગ્ર કાર્યવાહી ફરિયાદની ઝેરોક્ષ નકલના આધારે હાથ ધરવામાં આવી હતી કારણ કે મૂળ ફરિયાદ કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાની તપાસ કરવામાં આવી તે જ તબક્કે તપાસ અધિકારી સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી. આથી પણ, કાર્યવાહી દૂષિત છે.

(૧૦) સમગ્ર કાર્યવાહી કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા દ્વારા લાવવામાં આવેલ બદઈરાદા અને પ્રભાવનું પરિણામ છે, જેને અરજદાર સામે અને તેના મિત્ર કોન્સ્ટેબલ દર્શન સિંહ સામે ફરિયાદ દાખલ કરી હોવાથી અરજદાર સાથે પોતાનો વેર વાળવાનો હતો.

(૧૧) સામાવાળાઓ કાઉન્ટર એફિડેવિટમાં પણ સ્વચ્છ હાથ સાથે આવ્યા નથી અને અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે.

૩૦. સામાવાળા–રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી રવિ કર્ણાવતે અરજદારના વિંદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામા આવેલી દલીલોના જવાબમાં રજૂઆત કરી છે કે અરજદાર તરફથી કરવામાં આવેલી કોઈપણ દલીલોમાં કોઈ તથ્ય નથી અને તે નામંજૂર થવાને પાત્ર છે. શ્રી કર્ણાવતના જણાવ્યા મુજબ, એમ કહેવું ખોટું છે કે ત્રણ પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી. તેમના મતે, ઈન્સ્પેક્ટર શ્રી પ્રદીપ કુમાર જાડોન દ્વારા મોકલવામાં આવેલ તારીખ

૦૭.૧૧.૨૦૧૫ ના પ્રથમ અહેવાલમાં ફરિયાદીનું સંસ્કરણ ન હોવાથી, સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનરે તારીખ ૧૦.૧૧.૨૦૧૫ ના આદેશ દ્વારા આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર – શ્રી અશોક કુમાર જાનીને પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. વધુમાં, શ્રી કર્ણાવતના જણાવ્યા મુજબ અને સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ ની એફિડેવિટ–ઇન–રિપ્લાયમાં પણ જણાવ્યા મુજબ, શ્રી અશોક કુમાર જાની, બીજા અધિકારી જેમણે પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરી હતી, તે પૂર્ણ કરતા પહેલા અને તેઓ અહેવાલ સુપરત કરી શકે તે પહેલા, તેમની બદલી કરવામાં આવી હતી અને તેથી તે જ તપાસ આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર – શ્રી શંભુ શરણ સિંહને સોંપવામાં આવી હતી જેમણે ૦૩.૦૮.૨૦૧૬ ના રોજ અહેવાલ સુપરત કર્યો હતો, જેમાં પ્રથમદર્શી રીતે અરજદારે ગંભીર ગેરવર્તણૂક કરી હોવાનું જણાયું હતું.

૩૧. શ્રી કર્ણાવતે વધુમાં રજૂઆત કરી કે સક્ષમ સત્તાધિકારી/શિસ્ત સત્તાધિકારીના હોદ્દાથી નીચેના અધિકારી દ્વારા દંડ આપવામાં આવવા અંગે ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો પણ ગેરવાજબી છે, કારણ કે તેમના મતે, ડેપ્યુટી ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ–કમ–એડિશનલ ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., ચર્ચ ગેટ, મુંબઈએ તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ ના બરતરફીના આદેશ દ્વારા દંડ આપ્યો હતો કારણ કે તેઓ નિયમો હેઠળ શિસ્ત સત્તાધિકારી હતા.

૩૨. વધુમાં, સામાવાળાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી

છે કે બદઈરાદાને લગતી દલીલ પણ ગેરવાજબી છે અને આ દલીલ ઉઠાવવા માટે કોઈ આધાર કે પાયો નથી. શ્રી કર્ણાવતે વધુમાં રજૂઆત કરી કે ૧૯૮૭ ના નિયમોમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ અનુસાર તપાસ કડક રીતે હાથ ધરવામાં આવી હતી અને અરજદારને તપાસમાં ભાગ લેવા, ખાતાના સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવાની અને પુરાવા રજૂ કરવાની પણ સંપૂર્ણ તક આપવામાં આવી હતી જે અરજદારે કર્યું અને તેથી, તપાસ કુદરતી ન્યાય અને ન્યાયી પ્રક્રિયાના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં હોવા અંગે અરજદારને કોઈ ફરિયાદ ન હોઈ શકે. શ્રી કર્ણાવતે વધુમાં ઉમેર્યું કે અરજદારે લેખિતમાં આપ્યું હતું કે તેઓ તપાસ અધિકારી શ્રી સંજય પિસે દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસની કાર્યવાહીથી સંપૂર્ણપણે સંતુષ્ટ છે.

૩૩. શ્રી કર્ણાવતે વધુમાં રજૂઆત કરી કે નિયમો હેઠળ ચાર્જશીટનો જવાબ માંગવાની કોઈ જોગવાઈ નથી, જો કે, તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, નિયમોમાં તક આપવાની જરૂર છે, જે પર્યાપ્ત રીતે પૂરી પાડવામાં આવી હતી. તેમણે એમ પણ રજૂઆત કરી કે નિયમો પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસરની નિમણૂક માટે જોગવાઈ કરતા નથી અને તેથી જો પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસરની નિમણૂક ન કરવામાં આવી હોય, તો પણ તે કોઈ પણ રીતે કાર્યવાહીને દૂષિત કરશે નહીં કારણ કે તે કાયદા અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી હતી.

૩૪. શ્રી કર્ણાવતે એમ પણ રજૂઆત કરી કે સત્તાધિકારીઓ દ્વારા મૂળ ફરિયાદની ગેરહાજરીની યોગ્ય રીતે નોંધ લેવામાં આવી હતી જેના માટે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર

ક્રિષ્નિયા સામે અલગ તપાસ ગોઠવવામાં આવી હતી, જેમણે મૂળ ફરિયાદ પોતાની પાસે રાખી હતી અને આવી ગેરવર્તણૂક માટે તેમને તપાસમાં સજા ફટકારવામાં આવી હતી અને તેથી, આ દલીલમાં પણ કોઈ તથ્ય નથી. આખરે શ્રી કર્ણાવત દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એફિડેવિટ–ઇન–રિપ્લાયમાં જણાવેલ હકીકતો રેકોર્ડ પર આધારિત છે અને સત્તાધિકારીઓ દ્વારા અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરવાનો કોઈ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો નથી.

૩૫. સામાવાળા નં. ૫ એટલે કે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા માટેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગૌરવ લખવાણીએ રજૂઆત કરી કે સામાવાળા નં. ૫ સામે બદઈરાદાના આક્ષેપો પાયાવિહોણા અને નિરાધાર છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે મૂળ ફરિયાદ પોતાની પાસે રાખવા બદલ, સામાવાળા નં. ૫ ને યોગ્ય રીતે સજા કરવામાં આવી છે. શ્રી લખવાણી દ્વારા એ પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા નં. ૫ આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર – શ્રી શંભુ શરણ સિંહ, જે અધિકારીએ તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૬ નો પ્રાથમિક તપાસ અહેવાલ સુપરત કર્યો હતો, તેમની સાથે ફરિયાદીનું નિવેદન નોંધવા માટે સુરત ગયા હતા તે બિલકુલ ગેરકાયદેસર કે અનધિકૃત ન હતું અને સામાવાળા નં. ૫ તેમની સાથે ગયા તે ખાતાના હિતમાં હતું.

૩૬. અરજદારના વિદ્વાન વકીલે પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં સંખ્યાબંધ ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે જેને અમે સંબંધિત દલીલો સાથે કામ પાર

પાડતી વખતે યોગ્ય તબક્કે ધ્યાનમાં લઈશું.

૩૭. સમગ્ર બાબતને સમજવા માટે, અમે ઘટનાઓ જે રીતે બની તે પ્રમાણે કાલક્રમિક રીતે આગળ વધીએ છીએ અને તે મુજબ સંબંધિત વકીલો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો સાથે કામ પાર પાડીએ છીએ.

૩૮. સામાવાળા નં. ૫ કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા સાથે ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવનો ઘટના પહેલાનો પરિચય માત્ર તપાસમાં ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવના નિવેદનમાં જ નહીં, પરંતુ સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી એફિડેવિટ–ઇન–રિપ્લાયમાં પણ સ્વીકારવામાં આવ્યો છે. અરજદાર સાથે સામાવાળા નં. ૫ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાની નારાજગીનો આક્ષેપ અરજદાર દ્વારા શરૂઆતથી જ કરવામાં આવ્યો છે અને તપાસમાં ઉલટતપાસ દરમિયાન, અરજદારે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાને ખાસ સૂચવ્યું હતું કે સામાવાળા નં. ૫ તેમજ તેમના મિત્ર કોન્સ્ટેબલ દર્શન સિંહના સંબંધમાં અરજદાર દ્વારા અગાઉ કરવામાં આવેલી ફરિયાદના કારણે તેઓ નારાજ હોવાથી, તેઓ અરજદાર સાથે પોતાનો વેર વાળવા માંગતા હતા. કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાએ સૂચનને નકારી કાઢ્યું ન હતું પરંતુ માત્ર એટલું જ કહ્યું કે તેમને યાદ નથી. તેમણે ખૂબ જ અનુકૂળતાપૂર્વક સૂચનનો જવાબ આપવાનું ટાળ્યું.

૩૯. ૦૨.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ ગોધરા અને રતલામ વચ્ચે અવધ એક્સપ્રેસમાં

ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ સંબંધિત ઘટનાના બે સંસ્કરણો છે. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, અનામત કોચમાં અનધિકૃત મુસાફરી કરવા અને ડબ્બામાં સિગારેટ પીવા બદલ, અરજદારે બે છોકરાઓ, વિરેન્દ્ર યાદવ અને તેના મિત્ર રજત સાહુને ઠપકો આપ્યો હતો અને તેમને બસ્સો-બસ્સો રૂપિયાનો દંડ પણ ફટકાર્યો હતો, જેના માટે યોગ્ય પહોંચ જારી કરવામાં આવી હતી અને તે જ દિવસે રતલામ સ્ટેશન પર આર.પી.એફ. ઓફિસની ટ્રેઝરીમાં દંડની રકમ જમા કરવામાં આવી હતી.

૪૦. અરજદારની આગેવાની હેઠળ પાંચ સભ્યોની એસ્કોર્ટ ટીમ પાછી ફરી અને ૦૨.૧૧.૨૦૧૫ ના રોજ સવારે ૯:૪૫ વાગ્યે રતલામ રેલવે સ્ટેશન પર આર.પી.એફ. ની ઓફિસમાં રોજમેળમાં યોગ્ય એન્ટ્રીઓ કરી. તે સમયે, કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાએ કોઈ ફરિયાદ કરી ન હતી કે ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ દ્વારા આપવામાં આવેલી કથિત ફરિયાદ સબમિટ કરી ન હતી. રતલામ સ્ટેશન પર પોસ્ટેડ ઈન્સ્પેક્ટર, રિઝર્વ કંપની (આર.પી.એફ.) શ્રી પ્રદીપ કુમાર જાડોનને સાંજે ૫:૩૦ વાગ્યે તેમની ઓફિસમાં કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા દ્વારા જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેમને અવધ એક્સપ્રેસ (કોચ-એસ૧) માં મુસાફરી કરતા એક મુસાફર પાસેથી લેખિત ફરિયાદ મળી છે અને તેની ફોટોકોપી સોંપવામાં આવી હતી, જે મુજબ ફરિયાદીને શરૂઆતમાં અરજદાર દ્વારા માર માર્યા પછી રૂ. ૨,૨૦૦/- ની લૂંટ કરવામાં આવી હતી પરંતુ પાછળથી ફરિયાદીને રૂ. ૨,૦૦૦/- પરત કરવામાં આવ્યા હતા. ઈન્સ્પેક્ટર શ્રી જાડોને

ઉક્ત ફરિયાદમાં જણાવેલ તેના બે મોબાઈલ નંબર પર ફરિયાદીને ફોન કર્યો જે ૨૦૧૧ ની ડાયરીના કાગળનો એક ટુકડો હતો, જો કે, ફરિયાદી સાથે વાતચીત કરવાના શ્રી જાડોનના પ્રયાસો સફળ થઈ શક્યા ન હતા કારણ કે તેણે ક્યારેય બંનેમાંથી કોઈ પણ નંબર પર ફોન ઉપાડ્યો ન હતો કે ફોન પાછો કર્યો ન હતો. ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી જાડોને કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાનું નિવેદન નોંધ્યું જેમણે ફરિયાદની સામગ્રીનું પુનરાવર્તન કર્યું અને વધુમાં જણાવ્યું કે તેમની દરમિયાનગીરી પર અરજદારે મુસાફરને રૂ. ૨,૦૦૦/- પરત કર્યા અને ટોબેકો એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ સિગારેટ પીવાના દંડ તરીકે રૂ. ૨૦૦/- ની પહોંચ તૈયાર કરી. એ જ એસ્કોર્ટ પાર્ટીના સભ્યો એવા અન્ય ત્રણેય હેડ કોન્સ્ટેબલ એટલે કે પ્રેમ પ્રકાશ શર્મા, કૈલાશ લાલ અને જગદીશ ચંદ્રના નિવેદનો પણ નોંધવામાં આવ્યા હતા. ત્રણેય હેડ કોન્સ્ટેબલે જણાવ્યું કે તેમણે ઉક્ત ઘટના અંગે કંઈ સાંભળ્યું કે જોયું નથી. શ્રી જાડોને અરજદારનું નિવેદન પણ નોંધ્યું જેમણે અનામત કોચમાં અનધિકૃત રીતે મુસાફરી કરતા અને સિગારેટ પીતા બે છોકરાઓને ચેક કરવાના પોતાના સંસ્કરણનો પુનરોચ્ચાર કર્યો, જેના માટે તેમને ઠપકો આપવામાં આવ્યો હતો અને બસ્સો-બસ્સો રૂપિયાનો દંડ ફટકારવામાં આવ્યો હતો. તેમણે એમ પણ જણાવ્યું કે કાવતરા હેઠળ તેમને ભોગ બનાવવામાં આવી રહ્યા છે અને તેમણે કોઈ ગેરવર્તણૂક કરી નથી પરંતુ હંમેશા ફોર્સના હિતમાં કામ કર્યું છે.

૪૧. ઇન્સ્પેક્ટર જાડોને તારીખ ૦૭.૧૧.૨૦૧૫ નો પોતાનો અહેવાલ સિનિયર

ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, રતલામને સુપરત કર્યો કે તેમનું પ્રથમદર્શી તારણ એ છે કે ફરિયાદ આટલા લાંબા વિલંબ પછી રજૂ કરવામાં આવી તે રીતમાં તેમને કોઈ કાવતરાની ગંધ આવે છે અને મૂળ ફરિયાદની માત્ર ફોટોસ્ટેટ નકલ જ પ્રદાન કરવી અને સક્ષમ સત્તાધિકારીની મંજૂરી વિના કથિત ઘટના પ્રેસ અને મીડિયા સમક્ષ લીક કરીને આર.પી.એફ. ની છબીને પણ નુકસાન પહોંચાડ્યું. શ્રી જાડોનનો એવો પણ મત હતો કે ફરિયાદ એ પાછળથી ઘડી કાઢવામાં આવેલી બાબત છે અને બદઈરાદાપૂર્વકની છે. શ્રી જાડોનનો તારીખ ૦૭.૧૧.૨૦૧૫ નો અહેવાલ અરજી સાથેનું એનેક્ષર–પી છે. એસ્કોર્ટ ટીમના સભ્યોના નિવેદનો સહિતના સંપૂર્ણ કાગળો એનેક્ષર–પી નો ભાગ છે.

૪૨. અમે અત્રે નોંધી શકીએ છીએ કે સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ દ્વારા એફિડેવિટ–ઇન–રિપ્લાયમાં ખોટી રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવા માટે નિયુક્ત થયેલા બીજા અધિકારી, એટલે કે આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર, શ્રી અશોક કુમાર જાનીએ ક્યારેય કોઈ અહેવાલ સુપરત કર્યો ન હતો કારણ કે તેઓ બદલીને કારણે તે પૂર્ણ કરી શક્યા ન હતા. આ હકીકત ખોટી છે. શ્રી અશોક કુમાર જાનીએ સંપૂર્ણ પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરી હતી અને તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૬ નો વિગતવાર અહેવાલ સુપરત કર્યો હતો. તેને અરજી સાથે એનેક્ષર–આર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. શ્રી જાનીએ તમામ સંબંધિતોના નિવેદનો નોંધ્યા અને સત્ય બહાર લાવવા માટે દરેક સાક્ષીઓને પ્રશ્નો પણ પૂછ્યા. અહેવાલ વાંચતા, એવું જણાય છે કે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાએ

પ્રતિકૂળ પ્રશ્નોના જવાબ આપવાનું ટાળ્યું હતું અને વિરેન્દ્ર યાદવની કથિત ફરિયાદમાં વધુ આક્ષેપ કરીને મસાલો ઉમેરવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું કે અરજદારે દંડની ખોટી પહોંચ તૈયાર કરી હતી જેમાં ફરિયાદીની સહીઓ ન હતી અને વધુમાં અરજદારે પોતાની જાતને બચાવવા માટે રોજમેળમાં ચેડા કર્યા હતા. શ્રી જાનીએ એસ્કોર્ટ પાર્ટીના તમામ સભ્યોના નિવેદનો પણ નોંધ્યા હતા, રોજમેળના અસલ રેકોર્ડની પણ તપાસ કરી હતી, ટ્રેનમાંથી ઉતર્યા પછી તરત જ રતલામ સ્ટેશન પર આર.પી.એફ. ઓફિસની ટ્રેઝરીમાં અરજદાર દ્વારા રૂ. ૪૦૦/- જમા કરાવ્યાની પણ ખાતરી કરી હતી અને કથિત ચેડા વિશે પણ અરજદારની પૂછપરછ કરી હતી જેનો અરજદારે યોગ્ય ખુલાસો કર્યો હતો. શ્રી જાનીએ અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલી એન્ટ્રીઓ અને દંડ તરીકે એકત્રિત કરાયેલા રૂ. ૪૦૦/- જમા કરાવવા અંગે રતલામ સ્ટેશન પર આર.પી.એફ. ની ઓફિસના સ્ટાફના નિવેદનો પણ નોંધ્યા હતા. અનેક તકો હોવા છતાં ફરિયાદી પોતાનું નિવેદન નોંધાવવા આગળ આવ્યો ન હતો. શ્રી અશોક કુમાર જાની દ્વારા એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો હતો કે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાએ ઈરાદાપૂર્વક, છૂપા હેતુ સાથે અને અન્ય લોકોની સલાહથી વિરેન્દ્ર યાદવ પાસેથી ફરિયાદ મેળવી હતી, જે દેખીતી રીતે તેનાથી પહેલાથી જ પરિચિત હતો, ટ્રેનમાંથી ઉતર્યા પછી લગભગ ૭ થી ૮ કલાક પછી સાંજે ફરજ પરના ઈન્સ્પેક્ટરને જાણ કરી અને તેને મૂળ ફરિયાદ પોતાની પાસે રાખીને માત્ર ફરિયાદની ફોટોસ્ટેટ નકલ જ પ્રદાન કરી, પ્રેસ અને મીડિયાના સભ્યોને યોગ્ય પરવાનગી વિના જાણ કરી. તેમણે વધુમાં નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે રોજમેળમાં ચેડા બોનાફાઈડ ભૂલને કારણે હતા.

૪૩. આમ, જે જોવામાં આવે છે અને જે રેકોર્ડ પરથી પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે મુખ્ય ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ ન હતો પરંતુ વાસ્તવમાં તે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા હતો. ઉપરોક્ત બે અહેવાલો, એક ઇન્સ્પેક્ટરનો અને બીજો આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનરનો હોવા છતાં, સામાવાળાઓએ આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર – શ્રી અશોક કુમાર જાનીએ ક્યારેય કોઈ અહેવાલ સુપરત કર્યો ન હોવાનો ડોળ કરીને, પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવા માટે બીજા અધિકારીની નિમણૂક કરાવી.

૪૪. જો કોઈ વ્યક્તિ શ્રી અશોક કુમાર જાની દ્વારા સુપરત કરાયેલ તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૬ (એનેક્ષર–આર) નો અહેવાલ વાંચે જે તમામ સંબંધિતોના નિવેદનો નોંધે છે અને સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરે છે કે ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવને અનેક તકો આપવામાં આવી હોવા છતાં તેનું નિવેદન નોંધાવવા આવ્યો ન હતો કે કોઈ માધ્યમ દ્વારા મોકલ્યું ન હતું, તેમની પાસે ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે આગળ વધવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ બચ્યો ન હતો. કોઈ વિવેકપૂર્ણ વ્યક્તિએ બાહ્ય બળથી પ્રભાવિત થયા સિવાય ત્રીજી તપાસનો આદેશ આપ્યો ન હોત. દેખીતી રીતે, પ્રયાસ કોઈપણ રીતે કેટલાક પુરાવા શોધવાનો અને અરજદારને પ્રતિકૂળ અહેવાલ સુપરત કરવાનો હતો જેથી નિયમિત શિસ્તભંગની તપાસ શરૂ કરી શકાય.

૪૫. તે દરમિયાન, ઇન્સ્પેક્ટર નીરજ સિંહ પરિહાર અને કોન્સ્ટેબલ પ્રેમ પ્રકાશ શર્માને ઉત્તર પ્રદેશમાં ફરિયાદીના વતન જવા માટે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. બંનેએ ઉત્તર પ્રદેશનો પ્રવાસ કર્યો અને ૦૪.૦૬.૨૦૧૬ ના રોજ તેના પિતા શ્રી હરીશ ચંદ્ર યાદવ અને ગામના પ્રધાન / સરપંચ શ્રી મનોજ કુમારની હાજરીમાં ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવનું નિવેદન નોંધ્યું. ત્રણેયે નિવેદન પર સહી કરી. ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી પરિહારે તારીખ ૦૭.૦૬.૨૦૧૬ ના કવરિંગ લેટર સાથે તેને સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, રતલામ (અરજી સાથેનું એનેક્ષર-એમ) ને સુપરત કર્યું. તેના પર શંકા કરવાનું કોઈ કારણ ન હોઈ શકે. તેમ છતાં સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, રતલામે ગમે તે કારણસર તેની સત્યતા અંગે શંકા વ્યક્ત કરી અને શ્રી શંભુ શરણ સિંહને સુરત જવા અને ફરિયાદીનું નવેસરથી નિવેદન નોંધવા નિર્દેશ આપ્યો.

૪૬. આશ્ચર્યજનક રીતે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાની સાથે શ્રી શંભુ શરણ સિંહ, આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર, ત્રીજી તપાસ કરનાર અધિકારી, ૧૧.૦૭.૨૦૧૬ ના રોજ સુરત ગયા, જેમણે ખરેખર ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવનું લેખિત નિવેદન પોતાના હસ્તાક્ષરમાં તૈયાર કર્યું હતું અને તેના પર માત્ર ફરિયાદીની સહીઓ હતી જે અરજદારની એ દલીલને વધુ સમર્થન આપે છે કે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા સમગ્ર કાર્યવાહીના એકમાત્ર ઘડવૈયા હતા.

૪૭. કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા કોઈપણ અધિકાર વિના સુરત ગયા હતા

કારણ કે કોઈ પણ વરિષ્ઠ અધિકારીનો એવો અધિકાર પત્ર રેકોર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યો નથી જેમાં કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાને શ્રી શંભુ શરણ સિંહ સાથે સુરત જવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોય. કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા નિવેદન પર ફરિયાદીએ પોતાની સહીઓ કરી હતી. તેમાં નોંધાયેલું છે કે ફરિયાદી અને તેના મિત્રના પૈસા લૂંટી લેવામાં આવ્યા હતા. તેમાં એ પણ ઉમેરવામાં આવ્યું છે કે શરૂઆતમાં અરજદાર દ્વારા રૂ. ૬૦,૦૦૦/– ની માંગણી કરવામાં આવી હતી પરંતુ પાછળથી તેમના ખિસ્સામાં જે પણ હતું તે આંચકી લેવામાં આવ્યું હતું. વધુ મસાલો ઉમેરવામાં આવ્યો. તેમાં એ પણ નોંધાયેલું છે કે વધારાના બધા જ પૈસા પરત કરવામાં આવ્યા હતા અને અરજદાર દ્વારા માત્ર બસ્સો–બસ્સો રૂપિયા જ રાખવામાં આવ્યા હતા.

૪૮. તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૬ નો ત્રીજો તપાસ અહેવાલ જે અરજી સાથેના એનેક્ષર–બી નો ભાગ છે તે વધતા–ઓછા અંશે એ જ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધે છે જેમની અગાઉ તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેમના નિવેદનો હજુ પણ એ જ હતા. મુખ્યત્વે ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ અને કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાના નિવેદન પરથી શ્રી શંભુ શરણ સિંહ, આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનર દ્વારા ગેરવર્તણૂકનું પ્રથમદર્શી તારણ નોંધવામાં આવ્યું હતું. ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ અને કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા સિવાય, રૂ. ૨,૨૦૦/– આંચકી લેવાના અને પછી રૂ. ૨,૦૦૦/– પરત કરવાના આક્ષેપને સમર્થન આપતો અન્ય કોઈ પુરાવો ન હતો. આશ્ચર્યજનક રીતે શ્રી શંભુ શરણ સિંહ દ્વારા અન્ય મુસાફર રજત

સાહુનું કોઈ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું ન હતું.

૪૯. તપાસમાં રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓ પરથી નોંધવું વધુ પ્રાસંગિક રહેશે કે ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવે તેની ઉલટતપાસમાં સ્વીકાર્યું છે કે તે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાને પહેલાથી ઓળખતો હતો અને કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાએ તેને ફરિયાદ વિશે જુબાની આપવા વિનંતી કરી હતી અન્યથા તેની પોતાની નોકરી જોખમમાં હતી. આમ, દેખીતી રીતે જ, ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવે કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાની વિનંતીથી અને તેના પ્રભાવ હેઠળ જુબાની આપી અને ફરિયાદને સમર્થન આપ્યું. ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવે તપાસ દરમિયાન તેની ઉલટતપાસમાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે તે ક્યારેક ક્યારેક કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયા સાથે વાત કરતો હતો અને તેની સૂચનાઓનું પાલન પણ કરતો હતો.

૫૦. ઉપરોક્ત બાબતો પરથી પ્રથમદર્શી રીતે એવું જણાય છે કે ત્રીજી પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવી એ બાહ્ય વિચારણાઓનું પરિણામ હતું, કદાચ કોન્સ્ટેબલ સત્યવીર ક્રિષ્નિયાના કહેવાથી જેને ફોર્સના કેટલાક અધિકારીઓની તરફેણ મળી રહી હતી. એ પણ સ્પષ્ટ છે કે ફોર્સના અધિકારીઓ વાજબી અને વિવેકપૂર્ણ રીતે નહીં પરંતુ પૂર્વગ્રહ સાથે કામ કરી રહ્યા હતા.

૫૧. તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૧૬ ના તપાસ અહેવાલના આધારે, સિનિયર

ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., પશ્ચિમ રેલવે, વડોદરાની સહી હેઠળ ચાર્જશીટ સાથે તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૧૬ નું મેમોરેન્ડમ જારી કરવામાં આવ્યું હતું. એ જ મેમોરેન્ડમ દ્વારા, શ્રી સંજય પિસે, આસિસ્ટન્ટ સિક્યુરિટી કમિશનરની શિસ્તભંગની તપાસ હાથ ધરવા માટે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. રસપ્રદ વાત એ છે કે, અરજદારના નિવેદનમાં એવું આવ્યું હતું કે બે છોકરાઓ સિગારેટ પી રહ્યા હતા, અનધિકૃત કોચમાં મુસાફરી કરી રહ્યા હતા અને બંનેને ટોબેકો એક્ટ હેઠળ બસ્સો–બસ્સો રૂપિયાનો દંડ ફટકારવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ ચાર્જશીટમાં માત્ર એક ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ પાસેથી રૂ. ૨,૨૦૦/– લૂંટી લેવાનો અને ફરિયાદીને રૂ. ૨,૦૦૦/– પરત કરવાનો અને ટોબેકો એક્ટ હેઠળ દંડ તરીકે રૂ. ૨૦૦/– ની ખોટી પહોંચ તૈયાર કરવાનો જ ઉલ્લેખ છે.

૫૨. ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ પોતાની ફરિયાદને સમર્થન આપવા માટે તપાસમાં હાજર થયો હતો. તેનું નિવેદન મૂળભૂત રીતે એ જ અસરનું છે કે તે તેના મિત્ર રજત સાહુ સાથે એવા કોચમાં મુસાફરી કરી રહ્યો હતો જે તેમની પાસે રહેલી ટિકિટ હેઠળ અધિકૃત ન હતો, કે તેઓ કોચમાં સિગારેટ પી રહ્યા હતા અને વધુમાં અરજદારે રજત સાહુ પાસેથી રૂ. ૧,૦૦૦/– અને ફરિયાદી પાસેથી રૂ. ૧,૨૦૦/– લૂંટી લીધા હતા અને બાદમાં તે બંનેને પ્રત્યેકને રૂ. ૧,૦૦૦/– પરત કર્યા હતા અને પહોંચ પણ જારી કરી હતી જેમાં તેની સહીઓ હતી, જે તેણે કબૂલ કરી હતી. રજત સાહુ પણ હાજર થયો હતો અને તેણે પણ એ જ વાતનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો અને વિરેન્દ્ર યાદવ દ્વારા લેવામાં આવેલું વલણ જ

અપનાવ્યું હતું.

૫૩. તપાસમાં, અરજદારે હસ્તાક્ષર નિષ્ણાતનો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો અને ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવ દ્વારા આપવામાં આવેલી એફિડેવિટ પણ દાખલ કરી હતી જેમાં તેણે લૂંટની ઘટનાનો ઈનકાર કર્યો હતો પરંતુ પોતાની ભૂલ કબૂલ કરી હતી.

૫૪. શ્રી સંજય પિસે દ્વારા સુપરત કરાયેલ તપાસ અહેવાલ ૮૩ પાનાનો છે જેમાંથી માત્ર ૧૦ પાનાની ચર્ચા છે, ૩ પાના પ્રથમ આરોપ માટે ફાળવવામાં આવ્યા છે અને બાકીના ૭ પાના આરોપ નં. ૨ અને ૩ માટે છે. પ્રથમ આરોપ સાબિત થયો હોવાનું જણાયું છે જ્યારે આરોપ નં. ૨ અને ૩ સાબિત થયા હોવાનું જણાયું નથી. અરજદાર શરૂઆતથી જ પૂર્વગ્રહ, ખરાબ ઈરાદો અને બદઈરાદાનો આક્ષેપ કરી રહ્યા હતા પરંતુ તપાસ અધિકારી આ બાબતના આ પાસા સાથે બિલકુલ કામ પાર પાડતા નથી. ચર્ચા દરમિયાન, તપાસ અધિકારી અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ અન્ય ભૌતિક પુરાવાઓ સાથે પણ કામ પાર પાડતા નથી. તેમણે ઇન્સ્પેક્ટર જાડોનનું નિવેદન કાઢી નાખ્યું હતું જેમને ખાતા તરફથી સાક્ષી તરીકે પણ તપાસવામાં આવ્યા હતા. આમ તપાસ અહેવાલની વિશ્વસનીયતા શંકાસ્પદ જણાય છે અને તે પૂર્વગ્રહનું પરિણામ હોય તેવું લાગે છે.

૫૫. અરજદારને ૦૧.૦૨.૨૦૧૭ ના રોજ કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હતી જેમાં તેમને તપાસ અહેવાલ પર પોતાની ટિપ્પણીઓ રજૂ કરવા જણાવવામાં

આવ્યું હતું, જેનો અરજદારે ૦૯.૦૨.૨૦૧૭ ના રોજ જવાબ આપ્યો હતો. કારણદર્શક નોટિસ સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., વડોદરાની કચેરીની છે, એ જ અધિકારી જેમણે મેમોરેન્ડમ અને ચાર્જશીટ જારી કરી હતી. જો કે, આશ્ચર્યજનક રીતે તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ નો સજાનો આદેશ ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ-કમ-ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનરની કચેરીનો છે અને તેના પર ડેપ્યુટી ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ-કમ-એડિશનલ ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., ચર્ચ ગેટ, મુંબઈ દ્વારા યોગ્ય રીતે સહી કરવામાં આવી છે. સામાવાળા નં. ૧ થી ૪ ની એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાયમાં, ફકરા-૩ (૮) માં ખાસ જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારના કૃત્યની ગંભીરતાને કારણે સજા આપવી એ સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., વડોદરાની ક્ષમતા/હકૂમતની અંદર ન હતું. ફકરા-૩ (૯) માં, જણાવવામાં આવ્યું છે કે ડી.એ.આર. ફાઇલ આમ ૧૯૮૭ ના નિયમોના નિયમ-૧૫૪.૨ (ખોટી રીતે ૧૫૪.૨ તરીકે ઉલ્લેખિત છે જ્યારે તે ૧૫૪.૩ હોવું જોઈએ) મુજબ આગામી યોગ્ય સત્તાધિકારી એટલે કે ડેપ્યુટી ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ-કમ-ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., ચર્ચ ગેટ, મુંબઈને મોકલવામાં આવી હતી. એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાયના ફકરા-૩ (૧૦) માં, જણાવવામાં આવ્યું છે કે ડેપ્યુટી ઈન્સ્પેક્ટર જનરલ-કમ-ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., ચર્ચ ગેટ, મુંબઈએ તપાસ અહેવાલ અને અરજદારના બચાવની સાથે સંબંધિત દસ્તાવેજોનું વાંચન કર્યા પછી, રૂ. ૨,૨૦૦/- આંચકી લેવાની ગેરવર્તણૂક સાબિત થયેલી માની હતી અને અરજદારને બરતરફ કરવા ન્યાયી અને યોગ્ય

હતા અને તે મુજબ તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ નો બરતરફીનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૫૬. સામાવાળાઓ તરફથી ઉપરોક્ત વિકાસ સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર, આર.પી.એફ., વડોદરાના ઔચિત્ય, સત્તા અને અધિકારક્ષેત્ર અંગે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરવા અને મેમોરેન્ડમ તથા ચાર્જશીટ જારી કરવા અંગે યોગ્ય પ્રશ્ન ઊભો કરે છે. અમે આ પાસા સાથે કામ પાર પાડીએ તે પહેલાં, ૧૯૮૭ ના નિયમો હેઠળની સંબંધિત જોગવાઈઓ ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે.

૫૭. ૧૯૮૭ ના નિયમોનો પ્રકરણ–૧૨ શિસ્ત અને દંડની સજા સાથે કામ પાર પાડે છે. નિયમ ૧૪૮.૨ મોટી સજાઓની યાદી આપે છે. દર્શાવેલ પ્રથમ મોટી સજા તેના ખંડ (અ) માં સેવામાંથી બરતરફી છે. નિયમ ૧૫૧ શિસ્ત સત્તાધિકારીનું વર્ણન કરે છે. નિયમ ૧૫૧.૧ જણાવે છે કે કોઈપણ નોંધાયેલા સભ્યના સંબંધમાં શિસ્ત સત્તાધિકારી નિયમોના શેડ્યૂલ–૩ માં આ વતી ઉલ્લેખિત કર્યા મુજબના રહેશે. વધુમાં, નિયમ ૧૫૨ કાર્યવાહી શરૂ કરવાની સત્તા ધરાવતા સત્તાધિકારી વિશે વાત કરે છે. તેના અનુસાર, નિમણૂક સત્તાધિકારી અથવા સામાન્ય કે વિશેષ આદેશ દ્વારા અન્યથા સત્તા ધરાવતા કોઈપણ સત્તાધિકારી કોઈપણ નોંધાયેલા સભ્ય સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે અથવા ફોર્સના કોઈપણ નોંધાયેલા સભ્ય સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે શિસ્ત સત્તાધિકારીને નિર્દેશ આપી શકે છે. આનો સ્પષ્ટ અર્થ એ છે કે

સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા અન્યથા સત્તા ધરાવતા કોઈપણ સત્તાધિકારી શિસ્ત સત્તાધિકારી કરતાં ચઢિયાતા હશે અથવા નિમણૂક સત્તાધિકારી પણ શિસ્ત સત્તાધિકારી કરતાં ચઢિયાતા હશે.

૫૮. નિયમ–૧૫૩ મોટી સજા લાદવાની પ્રક્રિયા સાથે કામ પાર પાડે છે અને નિયમ–૧૫૩ ના સંબંધિત પેટા–નિયમો હેઠળ, દરેક જગ્યાએ વપરાતો શબ્દ શિસ્ત સત્તાધિકારી છે. તેથી શિસ્ત સત્તાધિકારી કોણ છે તે તપાસવું જરૂરી બનશે. ઉક્ત હેતુ માટે, શેડ્યૂલ–૩ નો સંદર્ભ આપવો પ્રાસંગિક રહેશે. શેડ્યૂલ–૩ માં, વર્તમાન બાબત માટે સંબંધિત ક્રમ નં. ૨ પર બરતરફીની સજા આપવા માટે ઉલ્લેખિત સત્તાવાળાઓનો સંદર્ભ હશે. ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર /સિક્યુરિટી કમિશનર/ કમાન્ડિંગ ઓફિસર/ સિનિયર સિક્યુરિટી કમિશનર સબ–ઈન્સ્પેક્ટરના હોદ્દાથી નીચેના ફોર્સના તમામ નોંધાયેલા સભ્યોને બરતરફીની સજા આપવા માટે અધિકૃત છે. તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૧૬ નું મેમોરેન્ડમ જારી કરતા પહેલા એટલે કે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલા અરજદારને સબ–ઈન્સ્પેક્ટર તરીકે બઢતી આપવામાં આવી હતી. વધુમાં, શેડ્યૂલ–૩ મુજબ એડિશનલ/ડેપ્યુટી ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર/પ્રિન્સિપલ, આર.પી.એફ. એકેડમી ઈન્સ્પેક્ટરના હોદ્દાથી નીચેના ફોર્સના તમામ નોંધાયેલા સભ્યોને બરતરફીની સજા આપવા માટે શિસ્ત સત્તાધિકારી રહેશે. આ સત્તાધિકારી હેઠળ અરજદાર સબ–ઈન્સ્પેક્ટર હોવાથી આવશે. તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૧૬ નું મેમોરેન્ડમ અરજદારનો સબ–ઈન્સ્પેક્ટર, પ્રોટેક્શન ફોર્સ

તરીકે સંદર્ભ આપે છે અને તેથી, શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરવાની સંબંધિત તારીખે શિસ્ત સત્તાધિકારી ડેપ્યુટી/એડિશનલ ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર હશે અને સિનિયર ડિવિઝનલ સિક્યુરિટી કમિશનર નહીં. તેથી, શિસ્ત સત્તાધિકારીના હોદ્દાથી નીચેના અધિકારી દ્વારા કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હોવાથી કાર્યવાહીની શરૂઆત જ જોખમમાં મુકાશે.

૫૯. ઉપરોક્તના લાભ માટે, અમે અત્રે ૧૯૮૭ ના નિયમોના નિયમ–૧૫૧, ૧૫૨ અને ૧૫૩, પેટા–નિયમો ૧૫૩.૧ થી ૧૫૩.૫ અને શેડ્યૂલ–૩ નો સંબંધિત અર્ક રજૂ કરીએ છીએ:

"૧૫૧. શિસ્ત સત્તાધિકારી:

૧૫૧.૧ કોઈપણ વિશેષ સજા લાદવા અથવા કોઈ શિસ્તભંગનો આદેશ પસાર કરવાના હેતુ માટે ફોર્સના કોઈપણ નોંધાયેલા સભ્યના સંબંધમાં શિસ્ત સત્તાધિકારી શેડ્યૂલ–૩ માં આ વતી ઉલ્લેખિત સત્તાધિકારી રહેશે જેના વહીવટી નિયંત્રણમાં સભ્ય સેવા આપી રહ્યો છે અને તેમાં આવા સત્તાધિકારીના કોઈપણ ઉપરીનો સમાવેશ થશે.

૧૫૧.૨ ફોર્સના નોંધાયેલા સભ્ય ઉચ્ચ હોદ્દા પર કાર્યભાર સંભાળતા હોય તેવા કિસ્સામાં શિસ્ત સત્તાધિકારી, કાર્યવાહી હાથ ધરતી વખતે તેમના

દ્વારા ધારણ કરવામાં આવેલ કાર્યભાર સંભાળવાની પોસ્ટના સંદર્ભમાં નક્કી કરવામાં આવશે.

૧૫૨. કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે સત્તાધિકારી: ૧૫૨.૧ નિમણૂક સત્તાધિકારી અથવા સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા અન્યથા સત્તા ધરાવતા કોઈપણ સત્તાધિકારી –

(અ) કોઈપણ નોંધાયેલા સભ્ય સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે; અથવા

(બ) ફોર્સના કોઈપણ નોંધાયેલા સભ્ય સામે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે શિસ્ત સત્તાધિકારીને નિર્દેશ આપી શકે છે જેના પર શિસ્ત સત્તાધિકારી આ નિયમો હેઠળ નિયમ ૧૪૮ અને ૧૪૯ માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ સજા લાદવા માટે સક્ષમ છે.

૧૫૨.૨ કોઈપણ નાની સજા લાદવા માટે આ નિયમો હેઠળ સક્ષમ શિસ્ત સત્તાધિકારી કોઈપણ મોટી સજા લાદવા માટે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે તેમ છતાં આવા શિસ્ત સત્તાધિકારી, આ નિયમો હેઠળ, પાછળની કોઈપણ સજા લાદવા માટે સક્ષમ નથી.

૧૫૩. મોટી સજાઓ લાદવા માટેની પ્રક્રિયા: ૧૫૩.૧ પબ્લિક સર્વન્ટ્સ ઇન્ક્વાયરીઝ એક્ટ, ૧૮૫૦ ની જોગવાઈઓને પૂર્વગ્રહ રાખ્યા વિના, ફોર્સના કોઈપણ નોંધાયેલા સભ્ય પર બરતરફી, હટાવવા, ફરજિયાત નિવૃત્તિ અથવા રેન્કમાં ઘટાડાનો કોઈ આદેશ પસાર કરવામાં આવશે નહીં (નિયમ ૧૬૧ માં જણાવ્યા સિવાય) તપાસ હાથ ધર્યા વિના, જ્યાં સુધી બની શકે ત્યાં સુધી આમાં નીચે દર્શાવેલ પ્રકારે, જેમાં તેમને લેખિતમાં એવા આધારોની જાણ કરવામાં આવી હોય કે જેના પર કાર્યવાહી કરવાનો પ્રસ્તાવ છે, અને પોતાનો બચાવ કરવાની વાજબી તક આપવામાં આવી હોય.

૧૫૩.૨.૧. જ્યારે પણ શિસ્ત સત્તાધિકારીનો એવો અભિપ્રાય હોય કે ફોર્સના નોંધાયેલા સભ્ય સામે ગેરવર્તણૂક અથવા ખરાબ વર્તણૂકના કોઈપણ આક્ષેપની સત્યતાની તપાસ કરવા માટેના આધારો છે, ત્યારે તેઓ પોતે તેની તપાસ કરી શકે છે અથવા આરોપ મૂકવામાં આવેલ નોંધાયેલા સભ્ય કરતાં ઉચ્ચ હોદ્દાના પરંતુ ઇન્સ્પેક્ટરના હોદ્દાથી નીચે ન હોય તેવા તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરી શકે છે, અથવા તેની સત્યતાની તપાસ કરવા માટે કોર્ટ ઓફ ઇન્ક્વાયરી ગોઠવી શકે છે.

૧૫૩.૨.૨. જ્યાં શિસ્ત સત્તાધિકારી પોતે તપાસ હાથ ધરે છે, ત્યાં આ નિયમોમાં તપાસ અધિકારીના કોઈપણ સંદર્ભને શિસ્ત સત્તાધિકારીના

સંદર્ભ તરીકે સમજવામાં આવશે.

૧૫૩.૩. ફરિયાદ મળ્યા પર અથવા અન્યથા, શિસ્ત સત્તાધિકારી આક્ષેપ કરાયેલ અથવા બહાર લાવવામાં આવેલી હકીકતોમાંથી પસાર થઈને નક્કી કરશે કે શું આ મોટી સજા માટેનો કેસ છે. કલમ ૧૬ એ અથવા કલમ ૧૭ હેઠળ સજાપાત્ર કેસોને શિસ્તભંગના કેસોમાં રૂપાંતરિત કરવાનો કોઈ પ્રયાસ કરવામાં આવશે નહીં અથવા એવા કેસો કે જેના સંદર્ભમાં મોટી સજાઓ લાદી શકાય છે તેને એવી કેટેગરીના કેસોમાં ફેરવવામાં આવશે નહીં જ્યાં નાની અથવા નજીવી સજાઓ લાદી શકાય.

૧૫૩.૪ જ્યાં આ નિયમ હેઠળ ફોર્સના નોંધાયેલા સભ્ય સામે તપાસ હાથ ધરવાનો પ્રસ્તાવ હોય, ત્યાં શિસ્ત સત્તાધિકારી આદેશ આપી શકે છે કે નોંધાયેલા સભ્યની અન્ય કોઈ જગ્યાએ બદલી કરવામાં આવશે નહીં કે શિસ્તભંગની કાર્યવાહી પૂર્ણ ન થાય ત્યાં સુધી તેની લેખિત પરવાનગી વિના રજા આપવામાં આવશે નહીં, અને શિસ્ત સત્તાધિકારી નીચેની બાબતો તૈયાર કરશે અથવા તૈયાર કરાવશે –

(અ) ચોક્કસ અને સ્પષ્ટ આરોપમાં ગેરવર્તણૂક અથવા ખરાબ વર્તણૂકના આક્ષેપોનો સાર;

(બ) દરેક આરોપના સમર્થનમાં ગેરવર્તણૂક અથવા ખરાબ વર્તણૂકના આક્ષેપોનું નિવેદન જે સમાવશે,–

(૧) ફોર્સના નોંધાયેલા સભ્ય દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈપણ સ્વીકૃતિ અથવા કબૂલાત સહિત તમામ સંબંધિત હકીકતોનું નિવેદન;

(૨) દસ્તાવેજોની સૂચિ જેના દ્વારા અને સાક્ષીની સૂચિ કે જેના દ્વારા આરોપો ટકાવી રાખવાનો પ્રસ્તાવ છે.

૧૫૩.૫ શિસ્ત સત્તાધિકારી તપાસની શરૂઆતના ઓછામાં ઓછા બોત્તેર કલાક પહેલાં, આરોપોની નકલ, ગેરવર્તણૂક અથવા ખરાબ વર્તણૂકના આક્ષેપોનું નિવેદન અને દસ્તાવેજો તથા સાક્ષીની સૂચિ જેના દ્વારા દરેક આરોપ ટકાવી રાખવાનો પ્રસ્તાવ છે તે દોષિત સભ્યને પહોંચાડશે અને એવી તારીખ નક્કી કરશે જ્યારે તપાસ શરૂ થવાની છે; ત્યારબાદની તારીખો તપાસ અધિકારી દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે.

શેડ્યૂલ–૩

શિસ્ત સત્તાધિકારીઓ અને તેમની સત્તાઓ

(જુઓ નિયમો ૨૫ અને ૧૩૩)

અ નં.	સત્તાનો પ્રકાર	ડિરેક્ટર–જનરલ	ચીફ સિક્યોરિટી કમિશનર	એડિશનલ/ ડેપ્યુટી ચીફ સિક્યોરિટી કમિશનર/ પ્રિન્સિપાલ, આર.પી.એફ. એકેડેમી	ડિવિઝનલ સિક્યોરિટી કમિશનર / સિક્યોરિટી કમિશનર કમાન્ડિંગ ઓફિસર/ સિનિયર સિક્યોરિટી કમિશનર	ડેપ્યુટી/ આસિસ્ટન્ટ સિક્યોરિટી કમિશનર / આસિસ્ટન્ટ કમાન્ડન્ટ ઓફ આર.પી.એસ.એફ./ એડજ્યુટન્ટ
૧	નિલંબન	ફોર્સના તમામ નોંધાયેલ સભ્યો	ફોર્સના તમામ નોંધાયેલ સભ્યો	ફોર્સના તમામ નોંધાયેલ સભ્યો	ફોર્સના તમામ નોંધાયેલ સભ્યો	તમામ અંડર ઓફિસર અને તેનાથી નીચેના
૨	બરતરફી	–"–	–"–	ઈન્સ્પેક્ટરના હોદ્દાથી નીચેના ફોર્સના તમામ નોંધાયેલ સભ્યો.	સબ–ઈન્સ્પેક્ટરના હોદ્દાથી નીચેના ફોર્સના તમામ નોંધાયેલ સભ્યો	કોઈ સત્તા નથી
૩	દૂર કરવા	–"–	–"–	–"–	–"–	–"–
૪	***	***	***	***	***	***

૬૦. ઉપરોક્ત પરથી, તે સ્પષ્ટ છે કે કાર્યવાહી માટે નિર્ધારિત નિયમો એવા છે કે શિસ્તભંગની પૂછપરછ ફક્ત શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા જ શરૂ થવાની છે. સતત, ઉપરોક્ત નિયમોમાં વપરાતો શબ્દ શિસ્ત સત્તાધિકારી છે. નિયમ–૧૫૨ પણ જે નિમણૂક સત્તાધિકારી અથવા તે વતી અધિકૃત કે સત્તા ધરાવતા કોઈપણ અન્ય સત્તાધિકારીની વાત કરે છે, તે શિસ્ત સત્તાધિકારી કરતાં ઉપરી સત્તાધિકારી હોવા જોઈએ. ૧૯૮૭ ના નિયમોના સંબંધિત નિયમો અને શેડ્યૂલ–III માં સબ–ઈન્સ્પેક્ટર એવા અરજદાર માટે શિસ્ત સત્તાધિકારી તરીકે ડેપ્યુટી/એડિશનલ

ચીફ સિક્યુરિટી કમિશનર હોવાની જોગવાઈ છે, ત્યારે કાર્યવાહીની શરૂઆત અને ચાર્જશીટ જારી કરવી એ નીચલા સત્તાધિકારી દ્વારા થઈ હશે જેઓ તેમ કરવા માટે અધિકૃત કે સક્ષમ નથી અને તેથી સમગ્ર તપાસ અધિકારક્ષેત્ર વિનાની હોવાથી દૂષિત બનશે.

૬૧. હવે તપાસ અહેવાલની સાચીતા, શિસ્ત સત્તાધિકારી, અપીલીય સત્તાધિકારી અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોના સંબંધમાં આગળના પ્રશ્ન પર આવીએ છીએ. જ્યાં સુધી તપાસ અહેવાલનો સંબંધ છે, તે પહેલેથી જ જોવામાં આવ્યું છે કે ૮૩ પાનાના તપાસ અહેવાલમાં માત્ર ૧૦ પાનામાં ૩ આરોપોની ચર્ચા સમાવિષ્ટ છે. બાકીના ૭૩ પાના ફરિયાદી તેમજ અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા સાક્ષીઓની તપાસ કાર્યવાહીનું રેકોર્ડિંગ છે. ૩ પાનાની ચર્ચામાંથી, માત્ર ૩ પાનામાં પ્રથમ આરોપ અંગે ચર્ચા કરવામાં આવી છે અને અપરાધનું તારણ નોંધવામાં આવ્યું છે. ચર્ચાના ભાગના અન્ય ૭ પાના આરોપ નં. ૨ અને ૩ સાથે કામ પાર પાડે છે જેમાં અરજદાર નિર્દોષ હોવાનું જણાયું છે. આ તપાસને અત્યંત અસ્પષ્ટ બનાવે છે. તપાસ દરમિયાન રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ, ખાસ કરીને અરજદાર દ્વારા સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ તેમજ તપાસમાં નોંધાયેલ અરજદારના નિવેદનની વિચારણા ન કરવી.

૬૨. શિસ્ત સત્તાધિકારી ૯ પાનામાં આદેશ નોંધે છે પરંતુ અરજદારે તેમની

રજૂઆતમાં જણાવેલ હકીકતો નોંધ્યા પછી તે બાબતના દરેક પાસાઓ સાથે કામ પાર પાડતા નથી. આમ આદેશ અરજદાર દ્વારા લેવામાં આવેલા વિવિધ વાંધાઓ અને આધારો પર વિચારણા ન કરવાના કારણે દૂષિત જણાય છે.

૬૩. અપીલીય સત્તાધિકારી સમક્ષ, અપીલ સુપરત કર્યા પછી, અરજદારે ઇન્સ્પેક્ટર નીરજ સિંહ પરિહાર સામે સંસ્થાગત તપાસમાં તપાસ અધિકારી સમક્ષ ફરિયાદી વિરેન્દ્ર યાદવના તારીખ ૦૬.૧૧.૨૦૧૭ ના નિવેદનની નકલ જોડીને એક રજૂઆત સુપરત કરી હતી. અપીલીય સત્તાધિકારી પણ અરજદાર દ્વારા તેમની અપીલમાં રજૂ કરવામાં આવેલી વિવિધ દલીલો સાથે કામ પાર પાડતા નથી. તે અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલ વધારાના પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેવામાં પણ નિષ્ફળ જાય છે.

૬૪. રિવિઝનલ સત્તાધિકારીએ પણ રિવિઝનના આધારોમાં ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ પાસાઓ સાથે કામ પાર પાડ્યા વિના દોઢ પાનાનો અસ્પષ્ટ આદેશ પસાર કર્યો હતો. તે તારીખ ૦૬.૧૧.૨૦૧૭ ના ફરિયાદીના નિવેદનનો સંદર્ભ આપે છે, પરંતુ તે પાછળથી ઘડી કાઢવામાં આવેલો વિચાર હતો તેવા આધાર પર તેની અવગણના કરવાનું ચાલુ રાખ્યું.

૬૫. ૧૯૮૭ ના નિયમો હેઠળ, પ્રકરણ–૧૩ અપીલ અને રિવિઝન માટે જોગવાઈ કરે છે. તેનો નિયમ–૨૧૭ અપીલની સુનાવણી અને નિર્ણય કઈ રીતે

લેવો તેનું વર્ણન કરે છે. નિયમ–૨૧૭.૩ શરતોમાં એવી જોગવાઈ કરે છે કે અપીલીય સત્તાધિકારી નિયમો–૧૪૮ અને ૧૪૯ માં ઉલ્લેખિત સજા લાદતી અપીલને ધ્યાનમાં લેશે અને નિર્ણય કરશે જેમાં પેટા–ખંડો (અ), (બ) અને (ક) માં વિસ્તૃત વિવિધ પાસાઓને ધ્યાનમાં લઈને મોટી સજાનો સમાવેશ થાય છે. ૧૯૮૭ ના નિયમોનો નિયમ–૨૧૭ નીચે રજૂ કરવામાં આવ્યો છે:

"૨૧૭. અપીલોની વિચારણા:

૨૧૭.૧ અપીલ પર વિચારણા કરતી વખતે, અપીલીય સત્તાધિકારી, વિનંતી પર, જો તે વહીવટીતંત્ર અને ન્યાયના હિતમાં માને તો ફોર્સના વ્યથિત નોંધાયેલા સભ્યને રૂબરૂ સુનાવણી આપી શકે છે.

૨૧૭.૨ સસ્પેન્શનના આદેશ સામેની અપીલના કિસ્સામાં, અપીલીય સત્તાધિકારી નિયમો ૧૩૪ અને ૧૩૫ ની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં અને કેસના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને વિચારણા કરશે કે સસ્પેન્શનનો આદેશ ન્યાયી છે કે નહીં અને તે મુજબ આદેશની પુષ્ટિ કરશે અથવા તેને રદ કરશે.

૨૧૭.૩ નિયમો ૧૪૮ અને ૧૪૯ માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ સજા લાદવા અથવા ઉક્ત નિયમો હેઠળ લાદવામાં આવેલ કોઈપણ દંડને વધારવાના

આદેશ સામેની અપીલના કિસ્સામાં અપીલીય સત્તાધિકારી નીચેની બાબતોની વિચારણા કરશે:–

(અ) શું આ નિયમોમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે, અને જો નહીં તો શું આવા બિન–પાલનથી કોઈ બંધારણીય જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન થયું છે અથવા ન્યાયની નિષ્ફળતા થઈ છે;

(બ) શું તારણો વાજબી છે અને રેકોર્ડ પરના પુરાવા પર આધારિત છે; અને

(ક) શું લાદવામાં આવેલી સજા અથવા વધારવામાં આવેલી સજા પર્યાપ્ત કે અપૂરતી કે કઠોર છે અને સકારણ આદેશો પસાર કરશે–

(૧) સજા રદબાતલ કરવા, પુષ્ટિ કરવા, ઘટાડવા અથવા વધારવા માટે, અથવા

(૨) કેસ એ સત્તાધિકારીને પાછો મોકલવા જેણે સજા લાદી અથવા વધારી છે અથવા કેસના સંજોગોમાં તેને યોગ્ય લાગે તેવા નિર્દેશો સાથે અન્ય કોઈ સત્તાધિકારીને મોકલવા માટે:

પરંતુ –

(ઇ) જ્યાં સુધી અપીલકર્તાને આવી વધારવામાં આવેલી સજા સામે તે કરવા ઈચ્છતો હોય તેવી કોઈપણ રજૂઆત કરવાની તક આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી વધારવામાં આવેલી સજા લાદતો કોઈ આદેશ પસાર કરવામાં આવશે નહીં; અને

(૩) જો વધારવામાં આવેલી સજા, જે અપીલીય સત્તાધિકારી પ્રસ્તાવિત કરે છે, તે નિયમ ૧૪૮.૨ ના ખંડ (અ) થી (ડ) માં ઉલ્લેખિત સજાઓમાંથી એક છે અને આ કેસમાં નિયમ ૧૫૩ હેઠળ અગાઉ તપાસ કરવામાં આવી નથી, તો અપીલીય સત્તાધિકારી, નિયમ ૧૫૩ ની જોગવાઈઓને આધીન રહીને પોતે આવી તપાસ હાથ ધરશે અથવા આવી તપાસ હાથ ધરવાનો નિર્દેશ આપશે અને ત્યારબાદ આવી તપાસની કાર્યવાહીની વિચારણા પર તેને યોગ્ય લાગે તેવા આદેશો પસાર કરશે."

૬૬. વધુમાં, ૧૯૮૭ ના નિયમો હેઠળ નિયમ–૨૧૯ માં રિવિઝન દાખલ કરવાની જોગવાઈ છે. નિયમ–૨૧૯.૨ ઠરાવે છે કે નિયમ ૨૧૭ હેઠળ અપીલની વિચારણા માટે નિર્ધારિત પ્રક્રિયા રિવિઝન માટેની અરજી પર લાગુ થશે.

૬૭. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના વાંચનથી, જે નોંધવાનું છે તે એ છે કે અપીલીય

સત્તાધિકારી અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારી આ બાબતના તમામ પાસાઓ સાથે કામ પાર પાડવા માટે બંધાયેલા છે. જો નિયમ–૨૧૭ માં નિર્ધારિત વૈધાનિક જોગવાઈઓનું કડક રીતે પાલન કરવામાં ન આવે, તો અપીલીય અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ દૂષિત ગણાશે. **એ.આઈ.આર. ૧૯૮૬ એસ.સી. ૧૦૪૦** માં નોંધાયેલ **આર.પી. ભટ્ટ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા**ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આ મુદ્દા પર કાયદાની વિસ્તૃત ચર્ચા કરવામાં આવી છે. **આર.પી. ભટ્ટ (ઉપર મુજબ)** ના કેસના ચુકાદામાં **એ.આઈ.આર. ૧૯૬૬ એસ.સી. ૧૮૭ માં નોંધાયેલ સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસ વિ. એ.આર. શ્રીનિવાસનના** કેસમાં બંધારણીય બેંચના ચુકાદા પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. **એ.આર. શ્રીનિવાસન (ઉપર મુજબ)** ના ચુકાદામાંથી ઉપરોક્ત મુદ્દા પરનો અર્ક રજૂ કરવો ફાયદાકારક રહેશે:

> *"સામાવાળા તરફે શ્રી સેતલવાડે એવી દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો કે આક્ષેપિત આદેશ એવું કોઈ કારણ આપતો નથી કે શા માટે અપીલકર્તાએ ટ્રિબ્યુનલના તારણો સ્વીકાર્યા. શ્રી સેતલવાડ કહે છે કે, સામાવાળા સામે લેવામાં આવેલી શિસ્તભંગની કાર્યવાહી અર્ધ–ન્યાયિક કાર્યવાહીની પ્રકૃતિની છે અને જ્યારે અપીલકર્તાએ સામાવાળા સામે આક્ષેપિત આદેશ પસાર કર્યો, ત્યારે તે અર્ધ–ન્યાયિક પાત્રમાં કામ કરી રહ્યો હતો. તે આવું હોવાથી, અપીલકર્તાએ ટ્રિબ્યુનલના તારણો કેમ સ્વીકાર્યા તેના કેટલાક કારણો દર્શાવવા જોઈતા હતા; અને કોઈ કારણો આપવામાં આવ્યા ન*

હોવાથી, આદેશ માત્ર તે જ આધારે રદબાતલ થવો જોઈએ."

અમે આ દલીલ સ્વીકારવા તૈયાર નથી. રાજ્ય સરકાર પર દોષિત અધિકારી પર દંડ લાદતા આદેશના સમર્થનમાં કારણો આપવા ફરજિયાત છે કે કેમ તે પ્રશ્ન સાથે કામ પાર પાડતી વખતે, અમે તે હકીકતને અવગણી શકીએ નહીં કે આવા દોષિત અધિકારી સામેની શિસ્તભંગની કાર્યવાહી તે વતી નિયુક્ત કરાયેલા અધિકારી દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસથી શરૂ થાય છે. તે તપાસ પછી અહેવાલ આવે છે અને જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં પબ્લિક સર્વિસ કમિશનની સલાહ લેવામાં આવે છે. આ રીતે રાજ્ય સરકારને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલી સામગ્રી અને જે દોષિત અધિકારીને પણ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે તેને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું સૂચન કરવું અમારા માટે કંઈક અંશે ગેરવાજબી લાગે છે કે રાજ્ય સરકારે ટ્રિબ્યુનલના તારણો કેમ સ્વીકારે છે તેના કારણો નોંધવા જ જોઈએ. તે કલ્પી શકાય તેવું છે કે જો રાજ્ય સરકાર ટ્રિબ્યુનલના તારણો સ્વીકારતી નથી જે દોષિત અધિકારીની તરફેણમાં હોઈ શકે છે, અને દોષિત અધિકારી પર દંડ લાદવાનો પ્રસ્તાવ મૂકે છે, તો તેણે ટ્રિબ્યુનલના નિષ્કર્ષથી શા માટે અસંમત છે તેના કારણો આપવા જોઈએ, જોકે આવા કિસ્સામાં પણ, તે જરૂરી નથી કે કારણો વિગતવાર અથવા વિસ્તૃત હોવા જોઈએ. પરંતુ જ્યાં રાજ્ય સરકાર ટ્રિબ્યુનલના તારણો સાથે સહમત છે જે દોષિત અધિકારીની વિરુદ્ધ છે, અમે નથી માનતા કે કાયદાની બાબત

તરીકે, એવું કહી શકાય કે રાજ્ય સરકાર ટ્રિબ્યુનલના તારણો અનુસાર દોષિત અધિકારી સામે દંડ લાદી શકતી નથી સિવાય કે તે ઉક્ત તારણો તેના દ્વારા શા માટે સ્વીકારવામાં આવ્યા તે દર્શાવવા માટે કારણો આપે. કાર્યવાહી, કોઈ શંકા વિના, અર્ધ-ન્યાયિક છે; પરંતુ આ તપાસ જે રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે નથી માનતા કે રાજ્ય સરકાર પર દરેક કેસમાં કારણો નોંધવાની જવાબદારી લાદવામાં આવી શકે."

૬૮. **આર.પી. ભટ્ટ (ઉપર મુજબ)** ના ચુકાદામાં **એ.આઈ.આર. ૧૯૬૯ એસ.સી. ૪૧૪** માં નોંધાયેલ **સોમ દત્ત વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય**ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અન્ય બંધારણીય બેંચના ચુકાદા પર અને **એ.આઈ.આર. ૧૯૭૭ એસ.સી. ૫૬૭** માં નોંધાયેલ **તારા ચંદ ખત્રી વિ. મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી અને અન્ય**ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના અન્ય નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો. **આર.પી. ભટ્ટ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ડિરેક્ટર જનરલ, બોર્ડર રોડ્સ ઓર્ગેનાઈઝેશન દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોને એવા આધારે રદબાતલ કર્યા હતા કે અપીલીય સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વિવિધ મુદ્દાઓ પર સત્તાધિકારી દ્વારા ધ્યાન આપવામાં આવ્યું ન હતું. આમ, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદા અને વૈધાનિક જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, શિસ્ત સત્તાધિકારી, અપીલીય સત્તાધિકારી અને રિવિઝનલ સત્તાધિકારી દ્વારા

પસાર કરાયેલા આદેશો રદબાતલ કરવાને પાત્ર છે.

૬૯. હવે આગળના પાસા પર આવીએ છીએ એટલે કે તપાસ અધિકારી દ્વિ ભૂમિકા ભજવે છે, પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસરની અને તપાસ અધિકારીની, શું આવી દ્વિ ભૂમિકા તપાસને દૂષિત કરશે. **(૨૦૧૮) ૭ એસ.સી.સી. ૬૭૦** માં નોંધાયેલ **યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિ. રામ લખન શર્મા**ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદામાં, સી.આર.પી.એફ. રૂલ્સ, ૧૯૫૫ માં સમાન જોગવાઈ સાથે કામ પાર પાડવામાં આવ્યું હતું જ્યાં પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસરની નિમણૂક કરવાની કોઈ જોગવાઈ ન હતી અને એકમાત્ર તપાસ અધિકારી જ હતા જેઓ દ્વિ ક્ષમતામાં કાર્ય કરી રહ્યા હતા. આ મુદ્દા પરના કાયદાની ચર્ચા કર્યા પછી, ચુકાદાના ફકરા ૩૫ માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે તપાસ અધિકારી, જે તપાસમાં સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કરે તેવી અપેક્ષા છે, તેમણે પ્રોસિક્યુટર તરીકે કામ કર્યું છે કે નહીં તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે જે ચોક્કસ કેસના તથ્યો અને કાર્યવાહી પર નક્કી થવો જોઈએ. ચુકાદાના ફકરા ૩૩ થી ૩૫ નીચે રજૂ કરવામાં આવ્યા છે:-

"૩૩. અમે ઉપર દર્શાવેલ સિદ્ધાંતોનું સંપૂર્ણ સમર્થન કરીએ છીએ, જોકે, ચોક્કસ કેસની વાસ્તવિક પરિસ્થિતિમાં સિદ્ધાંતોનો કાળજીપૂર્વક અમલ થવો જોઈએ. દરેક કેસમાં પ્રેઝેન્ટિંગ ઓફિસરની નિમણૂકની કોઈ જરૂર નથી, પછી ભલે વૈધાનિક નિયમો સત્તાવાળાઓને નિમણૂક કરવા સક્ષમ બનાવે અથવા મૌન હોય. જ્યારે વૈધાનિક નિયમો કુદરતી ન્યાયના

સિદ્ધાંતોના કોઈપણ પાસાની લાગુ પડવા અંગે મૌન હોય છે ત્યારે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોની લાગુ પડવાની બાબત કે જે વૈધાનિક યોજનામાં વિશેષરૂપે બાકાત રાખવામાં આવી નથી તે પ્રતિબંધિત નથી. જ્યારે કુદરતી ન્યાયના કોઈ ચોક્કસ સિદ્ધાંતને સ્પષ્ટ રીતે બાકાત રાખવામાં આવ્યો ન હોય, ત્યારે ન્યાયના હેતુને આગળ વધારવા માટે ઉક્ત સિદ્ધાંત આપેલા કેસમાં લાગુ થશે. આ સંદર્ભમાં પંજાબ નેશનલ બેંક અને અન્ય વિ. કુંજ બિહારી મિશ્રા, ૧૯૯૮ (૭) એસ.સી.સી. ૮૪ માં આ અદાલતના કેસનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત કેસમાં, આ અદાલતને પંજાબ નેશનલ બેંક ઓફિસર એમ્પ્લોઈઝ (ડિસિપ્લિન એન્ડ અપીલ) રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૭૭ ની જોગવાઈઓ પર વિચારણા કરવાની તક મળી હતી. રેગ્યુલેશન ૭ તપાસ અહેવાલ પર કાર્યવાહીની જોગવાઈ કરે છે. ચુકાદાના ફકરા ૧૦ માં દર્શાવેલ રેગ્યુલેશન ૭ નીચે મુજબ છે:

"૭. તપાસ અહેવાલ પર કાર્યવાહી.--(૧) શિસ્ત સત્તાધિકારી, જો તે પોતે તપાસ સત્તાધિકારી ન હોય, તો તેના દ્વારા લેખિતમાં નોંધવાનાં કારણોસર, કેસને નવી અથવા વધુ તપાસ અને અહેવાલ માટે તપાસ સત્તાધિકારીને મોકલી શકે છે અને ત્યારબાદ તપાસ સત્તાધિકારી રેગ્યુલેશન ૬ ની જોગવાઈઓ મુજબ શક્ય હોય ત્યાં સુધી વધુ તપાસ યોજવા આગળ વધશે.

(૨) શિસ્ત સત્તાધિકારી, જો તેઓ આરોપની કોઈપણ કલમ પર તપાસ સત્તાધિકારીના તારણોથી અસંમત હોય, તો આવી અસંમતિ માટેના તેમના કારણો નોંધશે અને જો રેકોર્ડ પરના પુરાવા હેતુ માટે પૂરતા હોય, તો આવા આરોપ પર તેમના પોતાના તારણો નોંધશે.

(૩) જો શિસ્ત સત્તાધિકારી, આરોપની તમામ અથવા કોઈપણ કલમો પરના તેમના તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, એવા અભિપ્રાયના હોય કે રેગ્યુલેશન ૪ માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ દંડ ઓફિસર કર્મચારી પર લાદવામાં આવવો જોઈએ, તો તેઓ રેગ્યુલેશન ૮ માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, આવો દંડ લાદતો આદેશ કરશે.

(૪) જો શિસ્ત સત્તાધિકારી, આરોપની તમામ અથવા કોઈપણ કલમો પરના તેમના તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, એવા અભિપ્રાયના હોય કે કોઈ દંડ માટે કહેવામાં આવતું નથી, તો તેઓ સંબંધિત ઓફિસર કર્મચારીને દોષમુક્ત કરતો આદેશ પસાર કરી શકે છે."

૩૪. આ અદાલત સમક્ષ જે પ્રશ્નની ચર્ચા કરવામાં આવી હતી તે એ હતો કે રેગ્યુલેશન ૭(૨) દોષિત કર્મચારીની તરફેણમાં રહેલા તારણોને ઉલટાવી દેનાર શિસ્ત સત્તાધિકારી સમક્ષ દોષિત ઓફિસરને રજૂઆત કરવાની તક આપવા માટેની કોઈ જોગવાઈ સમાવતું ન હોવાથી, કુદરતી

ન્યાયના નિયમો લાગુ પડતા નથી. આ અદાલતે ઠરાવ્યું કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતને રેગ્યુલેશન ૭(૨) માં વાંચવો પડશે ભલે નિયમ વિશેષરૂપે દોષિત અધિકારીની સુનાવણીની જરૂરિયાત ઊભી ન કરતો હોય. ફકરા ૧૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

"૧૯. ઉપરોક્ત ચર્ચાનું પરિણામ એ આવશે કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોને રેગ્યુલેશન ૭(૨) માં વાંચવા પડશે. પરિણામે, જ્યારે પણ શિસ્ત સત્તાધિકારી આરોપની કોઈપણ કલમ પર તપાસ સત્તાધિકારી સાથે અસંમત હોય, ત્યારે તે આવા આરોપ પર પોતાના તારણો નોંધે તે પહેલાં, તેણે આવી અસંમતિ માટેના તેના કામચલાઉ કારણો નોંધવા જોઈએ અને દોષિત અધિકારીને પોતાના તારણો નોંધે તે પહેલાં રજૂઆત કરવાની તક આપવી જોઈએ. તપાસ અધિકારીનો અહેવાલ કે જેમાં તેના તારણો છે તે જણાવવો પડશે અને દોષિત અધિકારીને તપાસ અધિકારીના સાનુકૂળ નિષ્કર્ષને સ્વીકારવા માટે શિસ્ત સત્તાધિકારીને સમજાવવાની તક મળશે. કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો, જેવું કે અમે પહેલેથી જ અવલોકન કર્યું છે, સત્તાધિકારીને જરૂરી છે કે જેણે અંતિમ નિર્ણય લેવાનો છે અને દંડ લાદી શકે છે, શિસ્ત સત્તાધિકારી અધિકારી સામે ઘડવામાં આવેલા આરોપો પર તેના તારણો નોંધે તે પહેલાં ગેરવર્તણૂકનો આરોપ ધરાવતા અધિકારીને રજૂઆત દાખલ કરવાની તક આપે."

૩૫. આમ, તપાસ અધિકારી જે તપાસમાં સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કરે તેવી અપેક્ષા છે, તેણે પ્રોસિક્યુટર તરીકે કામ કર્યું છે કે નહીં તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે જે ચોક્કસ કેસના તથ્યો અને કાર્યવાહી પર નક્કી થવો જોઈએ. વર્તમાન કેસમાં અમે નોંધ્યું છે કે હાઈકોર્ટે સમગ્ર તપાસની કાર્યવાહી મંગાવી હતી અને કાર્યવાહીનું વાંચન કર્યા પછી હાઈકોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે તપાસ અધિકારીએ પોતે જ પ્રશ્નો પૂછીને પ્રોસિક્યુશન સાક્ષીની મુખ્ય તપાસ કરી હતી. હાઈકોર્ટે વધુમાં ઠરાવ્યું કે તપાસ અધિકારીએ ઉક્ત શિસ્તભંગની તપાસમાં પોતે પ્રોસિક્યુટર અને ન્યાયાધીશ તરીકે કામ કર્યું હતું. સિવિલ અપીલ નં. ૨૬૦૮/ ૨૦૧૨ ને જન્મ આપનાર હાઈકોર્ટના ચુકાદાના ફકરા ૯ અને ૧૦ પરથી હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષની નોંધ લેવામાં આવી ચૂકી છે."

૭૦. ઉપર નોંધાયેલા તમામ કારણોસર, અરજી સફળ થવાને પાત્ર છે. સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત આદેશો સહિતની સમગ્ર કાર્યવાહી તે મુજબ રદબાતલ કરવામાં આવે છે. અરજદારને તમામ પરિણામલક્ષી લાભો સાથે સેવામાં પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવશે.

૭૧. ઉપર નોંધાયેલા તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ એક યોગ્ય કેસ છે જેમાં ખર્ચ લાદવો જોઈએ જેની અમે રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પૂરા) તરીકે ગણતરી કરીએ છીએ જે સામાવાળા - રેલવે પ્રોટેક્શન ફોર્સ દ્વારા

અરજદારને ચૂકવવામાં આવશે.

૭૨. અરજી ઉપરોક્ત મુજબ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(વિક્રમ નાથ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

(આશુતોષ જે. શાસ્ત્રી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==